

ธนาคารแห่งประเทศไทย

2564

รายงานระบบการชำระเงิน

การชำระเงินไทย
กับก้าวต่อไปในกระแสดิจิทัล

บทสรุปผู้บริหาร

ระบบการชำระเงินไทยมีพัฒนาการแบบก้าวกระโดดในช่วงหลายปีที่ผ่านมา จากความร่วมมือของผู้ให้บริการระบบชำระเงิน หน่วยงานภาครัฐ และผู้กำกับดูแล คือ ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ในการวางแผนและขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมการชำระเงินดิจิทัล ให้มีบริการชำระเงินดิจิทัลที่หลากหลาย เช่น บริการบนระบบพร้อมเพย์ โครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินดิจิทัลสำหรับภาคธุรกิจ การชำระเงินและโอนเงินระหว่างประเทศ โดยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 นับเป็นตัวเร่งสำคัญให้การชำระเงินดิจิทัลได้รับความนิยมยิ่งขึ้น ทำให้ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาพฤติกรรมกรรมการชำระเงินดิจิทัลของคนไทยเพิ่มขึ้นถึง 5 เท่าจาก 63 ครั้งต่อคนต่อปี ในปี 2560 เป็น 312 ครั้งต่อคนต่อปี สิ้นปี 2564

นอกจากนี้ ธปท. ได้สร้างสภาพแวดล้อมที่

เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมผ่านการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาประยุกต์ใช้ โดยการจัดให้มีกลไก regulatory sandbox ให้ภาคธุรกิจนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ทดสอบให้บริการ เช่น การพิสูจน์และยืนยันตัวตนข้ามหน่วยงานผ่าน NDID platform การใช้ biometrics พิสูจน์และยืนยันตัวตนลูกค้า และการให้บริการผ่าน peer-to-peer lending platform รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี Blockchain ให้บริการทางการเงิน ซึ่งการทดสอบมีการดูแลความเสี่ยงและการคุ้มครองผู้ใช้บริการ ก่อนที่จะเปิดให้บริการในวงกว้าง

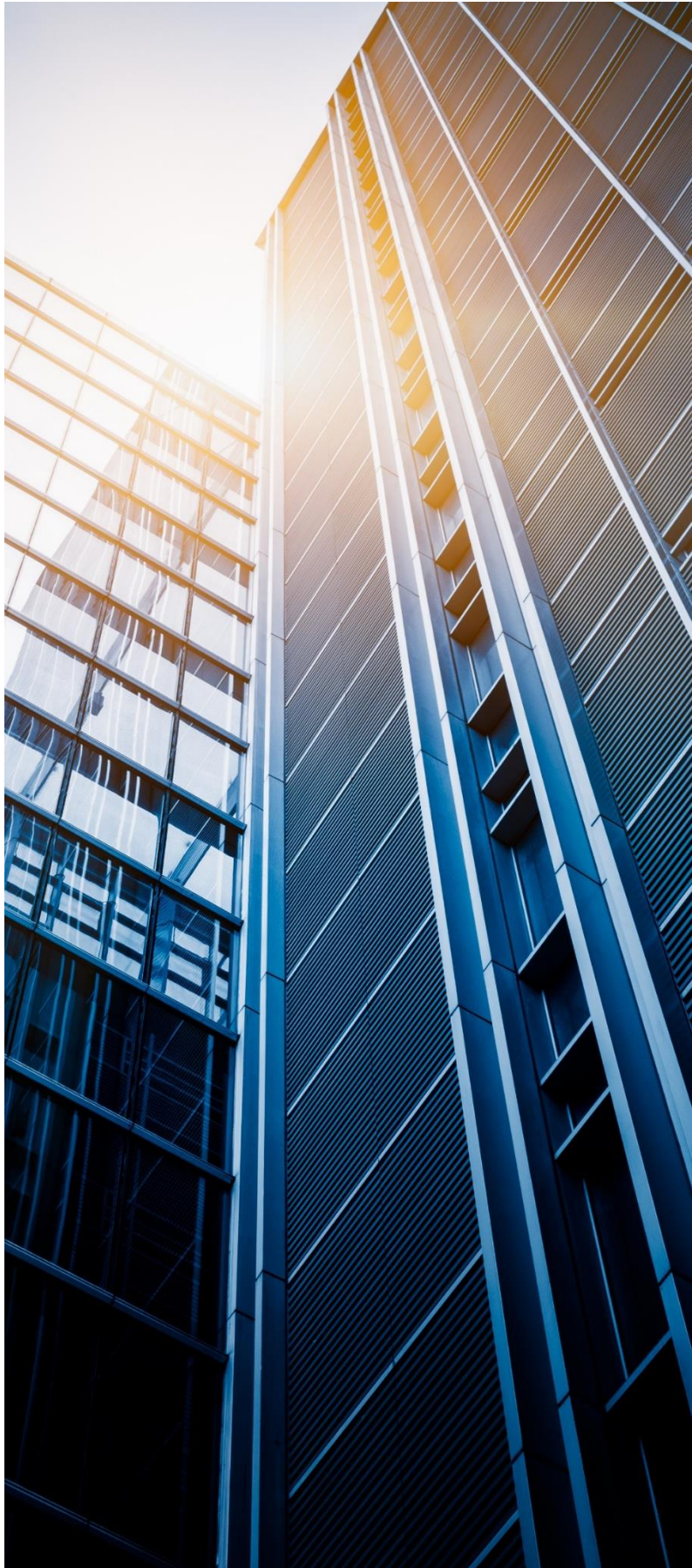
ในขณะเดียวกัน ธปท. ให้ความสำคัญในการกำกับดูแลระบบการชำระเงินไทยให้มีเสถียรภาพมั่นคง ปลอดภัย รองรับการให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเพียงพอ และคุ้มครองผู้ใช้บริการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการใช้

บริการการชำระเงินดิจิทัล โดยปรับแนวทางและเกณฑ์กำกับดูแล รวมถึงพัฒนาเครื่องมือเพื่อสร้างสมดุลในการสนับสนุนให้มั่นใจวัตรกรรมทางการเงิน ขณะที่ยังคงดูแลความเสี่ยงในยุคดิจิทัลได้อย่างเท่าทัน

ก้าวต่อไปของระบบการชำระเงินไทยในยุคดิจิทัล ด้วยนโยบายพัฒนาระบบการชำระเงินอย่างต่อเนื่อง ในปี 2565 ธปท. เตรียมออกแนวนโยบาย **“ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงิน ภายใต้กฎหมายใหม่ภาคการเงินไทย” (Payment Directional Paper)** เพื่อให้ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินไทยที่สอดคล้องกับกฎหมายใหม่ภาคการเงินไทย ภายใต้วิสัยทัศน์ “การชำระเงินดิจิทัลเป็นทางเลือกหลักที่เข้าถึงผู้ใช้บริการทุกกลุ่มยกระดับคุณภาพชีวิต ส่งเสริมศักยภาพ และการแข่งขันของไทย พร้อมก้าวสู่สังคมที่ใช้เงินสดน้อยลง (less-cash society)” โดย ธปท. มุ่งหวังให้ประเทศไทยมีบริการชำระเงินที่มีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองความต้องการของทุกภาคส่วนทั้งประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ ในด้านความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย ในราคาที่สมเหตุสมผล โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ข้อมูล และการเปิดให้เข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน ที่จะเอื้อต่อการแข่งขันและการพัฒนานวัตกรรม มีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน และการกำกับดูแลที่เหมาะสมเท่าทัน เพื่อขับเคลื่อนให้การชำระเงินดิจิทัลเป็นทางเลือกหลักของคนไทยในกระแสดิจิทัลได้อย่างราบรื่น

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) เป็นหนึ่งในคณะกรรมการหลักของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ซึ่งรับผิดชอบด้านการกำหนดนโยบายการชำระเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย สอดคล้องกับพัฒนาการของภาคธุรกิจ และพัฒนาการด้านเทคโนโลยีการชำระเงิน

ประธานกรรมการ

นายเศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ

ผู้ว่าการ

รองประธานกรรมการ

นายรณดล นุ่มนนท์

รองผู้ว่าการ ด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน

กรรมการ

นางสาวชिरา อารมย์ดี

รองผู้ว่าการ ด้านบริหาร

กรรมการ

นายผยง ศรีวณิช

ประธานสมาคมธนาคารไทย

กรรมการ

นางสาวนิตฐา สหเมธาพัฒน์

ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
และการสื่อสาร กรมสรรพากร

กรรมการ

นายอริยะ พนมยงค์

ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร
บริษัท ทรานส์ฟอร์เมชันอล จำกัด

กรรมการ

นายอรรถพล ฤกษ์พิบูลย์

ประธานเจ้าหน้าที่บริหารและ
กรรมการผู้จัดการใหญ่
บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

เลขานุการ

นางสาวสิริธิดา พนมวัน ณ อยุธยา

ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายนโยบายระบบการ
ชำระเงินและเทคโนโลยีทางการเงิน

ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2565

สรุปสถิติการชำระเงินที่สำคัญ

	2563	2564	
จำนวนประชากรทั้งหมด	66.2	66.2	ล้านคน
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศราคาปีปัจจุบัน	15,636.9	16,178.7	พันล้านบาท

โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

จำนวนเลขหมายโทรศัพท์พื้นฐาน	5.0	4.6	ล้านเลขหมาย
จำนวนเลขหมายโทรศัพท์เคลื่อนที่	116.3	120.8	ล้านเลขหมาย

ข้อมูลด้านการชำระเงิน

ธนาคารพาณิชย์ไทย	6,150	5,633	สาขา
สาขานานาชาติต่างประเทศ	17	17	สาขา
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ 6 แห่ง	2,475	2,463	สาขา
จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ ¹	65,132	63,315	เครื่อง
จำนวนเครื่องรับบัตร ²	881,337	915,410	เครื่อง
จำนวนบัตร ATM	10,688,019	11,219,440	ใบ
จำนวนบัตรเดบิต	64,051,972	64,846,431	ใบ
จำนวนบัตรเครดิต	24,603,787	25,145,787	ใบ
จำนวนบัญชี Mobile/ Internet banking	103,643,083	123,232,927	บัญชี
จำนวนลงทะเบียนพร้อมเพย์	56,241,457	68,639,304	หมายเลข
ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร	27,387.5	31,274.90	บาทต่อคน
ปริมาณการใช้เช็ครวม	82,663,385	69,277,804	ฉบับ
มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเครดิต เฉลี่ยต่อเดือน ³	4,469	4,134	บาทต่อบัตร
มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน ⁴	232	221	บาทต่อบัตร
มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน	7,786	6,536	บาทต่อบัตร
มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเอทีเอ็ม เฉลี่ยต่อเดือน	3,266	3,261	บาทต่อบัตร

¹ เครื่องทำรายการอัตโนมัติ ได้แก่ เครื่องเอทีเอ็ม (ATM) และเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ (Cash Deposit Machine: CDM)² เครื่องรับบัตร คือ เครื่อง EFTPOS (Electronic Funds Transfer at Point Of Sale) หรือเครื่อง EDC (Electronic Data Capture) เป็นเครื่องรับบัตรที่ธนาคารผู้ให้บริการรับบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิต นำไปติดตั้งที่ร้านค้าเพื่อเก็บและรับส่งข้อมูลธุรกรรมชำระเงินด้วยบัตร³ เฉพาะการใช้บัตรเครดิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลบัตรเครดิตที่ออกโดยผู้ให้บริการต่างประเทศที่ทำธุรกรรมในไทย⁴ เฉพาะการใช้บัตรเดบิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลบัตรเดบิตที่ออกโดยผู้ให้บริการต่างประเทศที่ทำธุรกรรมในไทย

Payment in Thailand

2021 / 2564

Bank branch

จำนวนสาขานาการ
(พันสาขา)

8.1

ATM/CDM

จำนวนเครื่อง ATM/CDM
(พันเครื่อง)

63.3

Card

จำนวนบัตร ATM
(ล้านใบ)

11.2

จำนวนบัตรเดบิต
(ล้านใบ)

64.8

จำนวนบัตรเครดิต
(ล้านใบ)

25.1

Card machine

จำนวนเครื่องรับบัตร
(พันเครื่อง)

915.4

Payment in Thailand

2020 / 2563

Mobile/ internet banking

จำนวนบัญชี (ล้านบัญชี)	123.2
ปริมาณธุรกรรม (พันล้านรายการ)	15.3
มูลค่าธุรกรรม (ล้านล้านบาท)	86.4

QR Code

จำนวนจุดรับชำระ (ล้านจุด)	7.3
------------------------------	-----

PromptPay

ยอดลงทะเบียน (ล้านหมายเลข)	68.6
หมายเลขประจำตัวประชาชน (ล้านหมายเลข)	39.1
หมายเลขโทรศัพท์มือถือ (ล้านหมายเลข)	25.1
ปริมาณธุรกรรมเฉลี่ยต่อวัน (ล้านรายการ)	36.2
มูลค่าธุรกรรมเฉลี่ยต่อวัน (พันล้านบาท)	112.6

จำนวนสาขาธนาคาร (พันสาขา)	8.6
จำนวนเครื่อง ATM/CDM (พันเครื่อง)	65.1
จำนวนบัตร ATM (ล้านใบ)	10.7
จำนวนบัตรเดบิต (ล้านใบ)	64.1
จำนวนบัตรเครดิต (ล้านใบ)	24.6
จำนวนเครื่องรับบัตร (พันเครื่อง)	881.3

Mobile/ internet banking

จำนวนบัญชี (ล้านบัญชี)	103.6
ปริมาณธุรกรรม (พันล้านรายการ)	9.9
มูลค่าธุรกรรม (ล้านล้านบาท)	66.9

QR Code

จำนวนจุดรับชำระ (ล้านจุด)	6.9
---------------------------	-----

PromptPay

ยอดลงทะเบียน (ล้านหมายเลข)	56.2
หมายเลขประจำตัวประชาชน (ล้านหมายเลข)	34.3
หมายเลขโทรศัพท์มือถือ (ล้านหมายเลข)	21.1
ปริมาณธุรกรรมเฉลี่ยต่อวัน (ล้านรายการ)	20.2
มูลค่าธุรกรรมเฉลี่ยต่อวัน (พันล้านบาท)	74.3

สารบัญ

03

บทสรุปผู้บริหาร

05

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน

06

สรุปสถิติการชำระเงินที่สำคัญ

07

Payment in Thailand

10

10 เรื่องเด่นการชำระเงินไทยปี 2564

I. พัฒนาการที่สำคัญด้านการชำระเงินของไทย

12

ความสำเร็จของแผนกลยุทธ์
การชำระเงินฉบับที่ 4

16

โครงสร้างพื้นฐานการเงินและ
การชำระเงินสำหรับภาคธุรกิจ

18

การชำระเงินดิจิทัลเชื่อมโยง
ไทยสู่สากล

19

เทคโนโลยีทางการเงินใหม่กับ
โลกการเงินไทยแห่งอนาคต

22

ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงิน
ภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย

II. การกำกับดูแลเสถียรภาพระบบการชำระเงิน

28

การกำกับดูแลระบบการชำระเงิน
ที่สำคัญ

31

การกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจ
การชำระเงินภายใต้การกำกับ

41

ความท้าทายในการกำกับดูแล
การชำระเงินไทย

III. แนวโน้มธุรกรรมด้านการชำระเงิน

44

พฤติกรรมกรรมการชำระเงินของ
คนไทยผ่าน Payment diary

47

คนไทยใช้การชำระเงินดิจิทัล
เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

51

พฤติกรรมการใช้จ่ายของ
คนไทยเปลี่ยนไป

53

เงินสดยังคงมีอยู่ แต่ลดลงต่อเนื่อง
และอาจไม่ใช่ทางเลือกหลักในอนาคต

55

ช่องทางบริการการชำระเงินเปลี่ยนไป
ตามพฤติกรรมคนไทย

IV. ภาคผนวก

10 เรื่องเด่นการชำระเงินไทยปี 2564

คนไทยชำระเงินดิจิทัลเพิ่มขึ้น 5 เท่าใน 5 ปี ปี 2564 คนไทยชำระเงินดิจิทัล (digital payment) สูงขึ้นเป็น 312 ครั้งต่อคนต่อปี เพิ่มขึ้นถึง 5 เท่าจาก 63 ครั้งต่อคนต่อปี เมื่อปี 2560

*ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2564

วันนี้ชำระเงินแดนไกล สะดวก ทันท่วงที มากขึ้น โอนเงินระหว่างไทย-สิงคโปร์ (Promptpay-PayNow) ทำได้สะดวก รวดเร็ว มีค่าธรรมเนียมที่ต่ำลง และสามารถชำระเงินด้วย QR payment กับเวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ได้

โลกดิจิทัล ไม่เคยหยุดยกระดับรับมือภัยไซเบอร์ และวางมาตรการเชิงรุกป้องกันและจัดการ ทุจริตที่เกี่ยวกับธุรกรรมชำระเงิน เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการทำธุรกรรมออนไลน์

ภาคการเงินไทยพร้อมรับกับ PDPA ผ่านการสนับสนุนให้มีแนวปฏิบัติและการสร้างกลไกความร่วมมือ และการทำงานระหว่างผู้กำกับดูแลภาคการเงิน

ภายใต้กระแสดิจิทัล คนบางกลุ่มอาจยังวางใจใช้เงินสด แม้ยอดการชำระเงินดิจิทัลจะเพิ่มขึ้น ต่อเนื่อง แต่ผลการสำรวจ payment diary พบว่ายังมีคนบางกลุ่มที่ยังจำเป็นต้องใช้เงินสดเพียงอย่างเดียว ด้วยเหตุผลในเชิงจิตวิทยา เช่น การใช้ตามความรู้สึกใกล้ชิด ความต้องการของร้านค้า ช่องทางการรับรายได้

“คนละครึ่ง” จุดสำคัญการปรับพฤติกรรมชำระเงินดิจิทัลของคนไทย โครงการภาครัฐคนละครึ่ง มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้คนไทยทำความรู้จัก ทดลองใช้ และเปลี่ยนพฤติกรรมหันมาใช้บริการ ชำระเงินดิจิทัล

“PromptBiz” Game Changer ใหม่ในระบบชำระเงิน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการเงิน และการชำระเงินสำหรับภาคธุรกิจ (Smart Financial and Payment Infrastructure for Business) รองรับการเชื่อมโยงข้อมูลการค้า การชำระเงิน และภาษีของภาคธุรกิจ

Bangkok Fintech Fair 2021 “Shaping Digital Finance in the New Decade” ส่งเสริม การขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจดิจิทัลและการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังการระบาดของ COVID-19 ภายใต้แนวคิด Shaping Digital Finance in the New Decade: ก้าวสู่ทศวรรษใหม่ กับโลกการเงินไทยแห่งอนาคต

“robotic process automation” ตัวแปรสำคัญเพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแล ปรับปรุง กระบวนการและลดระยะเวลาด้วยการนำเทคโนโลยี robotic process automation มาใช้ในการพิจารณาข้อมูลและการกำกับดูแลผู้ประกอบการ

ปรับเกณฑ์ด้านชำระเงินเพื่อตอบโจทยรองรับโลกการเงินดิจิทัล ทบทวนและปรับปรุงเกณฑ์ตามกรอบ Regulatory Impact Assessment (RIA) เพื่อให้เกณฑ์การกำกับดูแลเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง และเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความเสี่ยงใหม่ ๆ

I. พัฒนาการที่สำคัญด้านการชำระเงินของไทย

- ความสำเร็จของแผนกลยุทธ์การชำระเงินฉบับที่ 4
- โครงสร้างพื้นฐานการเงินและการชำระเงินสำหรับภาคธุรกิจ
- การชำระเงินดิจิทัลเชื่อมโยงไทยสู่สากล
- เทคโนโลยีทางการเงินใหม่กับโลกการเงินไทยแห่งอนาคต
- ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย

ความสำเร็จของแผนกลยุทธ์การชำระเงินฉบับที่ 4

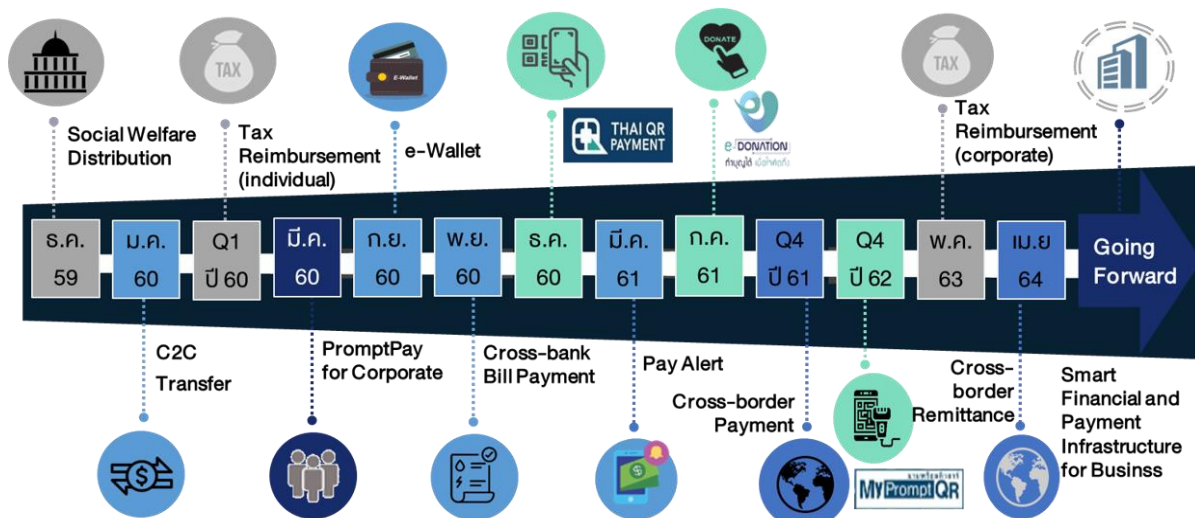
ธปท. ผลักดันระบบการชำระเงินไทยให้มีการพัฒนาศักยภาพ เพื่อให้การให้บริการระบบชำระเงินมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงปลอดภัย ภายใต้ต้นทุนที่เหมาะสมและมีแนวโน้มต่ำลง ด้วยการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินที่สำคัญ เช่น ระบบพร้อมเพย์ ที่เริ่มให้บริการตั้งแต่ปลายปี 2559 และต่อยอดการให้บริการที่หลากหลาย เช่น ชำระเงินผ่าน Thai QR code การส่งคืนภาษีผ่านพร้อมเพย์ และการบริจาคเงินผ่าน e-Donation เป็นต้น

ในช่วงปี 2562 - 2564 ที่ผ่านมา ธปท. และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาคธนาคาร หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ได้ร่วมกันยกระดับศักยภาพระบบการชำระเงินไทยตามแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินฉบับที่ 4 ภายใต้กรอบการพัฒนา 5 ด้าน หรือ 5I ได้แก่ Interoperable Infrastructure, Innovation, Inclusion, Immunity และ Information ที่สำคัญ คือ การส่งเสริมให้มีการต่อยอดการพัฒนาบริการบนระบบพร้อมเพย์ให้รองรับธุรกรรมของภาคธุรกิจและการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินและโอนเงินกับต่างประเทศ

รวมถึงผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีทางการเงิน ขณะเดียวกันได้พัฒนาปรับปรุงการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจระบบและบริการการชำระเงินให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางเทคโนโลยีและความเสี่ยงที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการวางแนวทางการกำกับดูแลสกุลเงินดิจิทัล ที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในโลกการเงินและอาจมีการนำมาใช้เป็นสื่อกลางในการชำระเงิน

เป้าหมายที่ ธปท. มุ่งเน้น คือ การเพิ่มการเข้าถึงบริการชำระเงินและการเพิ่มทางเลือกในการใช้บริการ การชำระเงินไทยจึงมีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาก โดยเฉพาะการชำระเงินดิจิทัลทั้งในมิติของความครอบคลุมในการให้บริการและการมีบริการที่หลากหลายเป็นทางเลือก ทำให้คนไทยได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และมีค่าธรรมเนียมที่ลดลง อันมุ่งไปสู่วิสัยทัศน์ที่แผนพัฒนาระบบชำระเงินฉบับที่ 4 ให้การชำระเงินดิจิทัลเป็นทางเลือกหลักในการชำระเงินของคนไทย

ภาพที่ 1: พัฒนาการด้านการชำระเงินไทย

ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่ เชื่อมโยงกัน (Interoperable Infrastructure)

รพท. ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินให้มีความมั่นคงและปลอดภัย สอดคล้องตามมาตรฐานสากล สามารถรองรับปริมาณธุรกรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รองรับการต่อยอดนวัตกรรม และสามารถเชื่อมโยงกัน รวมถึงการเชื่อมโยงกับต่างประเทศด้วย โดยการดำเนินการที่สำคัญ มีดังนี้

1) การใช้มาตรฐานข้อมูล ISO 20022 กับระบบพร้อมเพย์ เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการรองรับการรับส่งข้อมูลในระบบชำระเงิน ให้สามารถรองรับทั้งข้อมูลการชำระเงิน การค้าและภาษีได้ครบวงจร เพื่อส่งเสริมความมีประสิทธิภาพของกระบวนการทางธุรกิจ ทั้งการลดต้นทุนและเวลา เช่น ลดเวลาตรวจสอบรายการชำระเงินแยกตามเอกสารการค้าที่ละรายการ ลดการจัดเก็บเอกสารที่เป็นกระดาษ สามารถตรวจสอบรายการได้ง่าย ทำให้เสริมสภาพคล่องแก่ภาคธุรกิจให้ได้รับเงินเร็วขึ้นด้วย

การปรับใช้มาตรฐาน ISO 20022 เริ่มจากการทยอยนำมาใช้กับบริการใหม่บนระบบพร้อมเพย์ ได้แก่ การชำระเงินภายในประเทศแบบร้านค้าสแกนรับชำระเงินจาก QR code ของลูกค้า (B scan C) หรือบริการ MyPromptQR การชำระเงินระหว่างประเทศด้วย QR code และการโอนเงินระหว่างประเทศผ่านหมายเลขโทรศัพท์มือถือ (proxy ID) รวมทั้งนำมาปรับใช้กับระบบโอนเงินที่หลายรายการ (bulk payment system) เมื่อเดือนมกราคม 2564 และจะใช้กับระบบ BAHTNET ที่พัฒนาใหม่ (BAHTNET NextGen) และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการเงินและการชำระเงินของภาคธุรกิจ (Smart Financial and Payment Infrastructure For Business) ในระยะต่อไป

2) การพัฒนา Smart Financial and Payment Infrastructure for Business (PromptBiz) โดยใช้ประโยชน์จากมาตรฐาน ISO 20022 ให้มีบริการด้านการชำระเงินดิจิทัลของภาคธุรกิจที่สามารถรองรับการทำธุรกรรมทางการค้าแบบครบวงจร เพิ่มความสะดวก รวดเร็ว ลดต้นทุน ตลอดจนทำให้มีข้อมูลดิจิทัล (digital footprint) ที่สามารถนำไปต่อยอดสนับสนุนการเข้าถึงสินเชื่อของภาคธุรกิจขนาดกลางและเล็ก (SMEs) และการเสนอบริการทางการเงินอื่นในระยะต่อไป

3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (National Digital Identity: NDID) เป็นโครงสร้างพื้นฐานรองรับการพิสูจน์และยืนยันตัวตนผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานตามความยินยอมของลูกค้า โดยลูกค้าไม่ต้องเดินทางไปแสดงตัวตน ณ สถานที่ทำการของผู้ให้บริการ ซึ่งสนับสนุนการใช้บริการดิจิทัล ทั้งในภาคการเงิน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ ให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ลดการกรอกข้อมูลซ้ำซ้อน ปลอดภัย บริการภาคการเงินที่สามารถใช้ได้ เช่น การเปิดบัญชีเงินฝาก ธนาคาร บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ บัญชีกองทุน ซื้อกรรมธรรม์ประกันภัย การขอข้อมูลเครดิตเพื่อสมัครสินเชื่อ การยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และการตรวจสอบค่าลดหย่อนภาษี โดย รพท. ส่งเสริมการขยายบริการให้ครอบคลุมบริการภาครัฐและบริการทางการเงินอื่น ๆ ด้วย

4) การยกระดับเสถียรภาพของระบบพร้อมเพย์ ด้วยระบบพร้อมเพย์เป็นโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่สำคัญรองรับการใช้บริการของภาคประชาชนในวงกว้าง ระบบจึงจำเป็นต้องมีเสถียรภาพเพียงพอรองรับปริมาณธุรกรรมที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มจาก 2.4 แสนรายการในช่วงปีแรกที่ใช้บริการ เป็น 36.2 ล้านรายการต่อวัน รพท. จึงได้ดูแลให้มีการ

ยกระดับเสถียรภาพและการบริหารจัดการปริมาณธุรกรรมของระบบพร้อมเพย์อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการเตรียมการสื่อสารแก่ผู้ใช้บริการหากเกิดเหตุระบบขัดข้อง

ด้านการส่งเสริมนวัตกรรมและบริการชำระเงิน (Innovation)

การพัฒนานวัตกรรมบริการชำระเงิน จะส่งเสริมให้บริการชำระเงินตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน ที่ผ่านมา ธปท. ส่งเสริมนวัตกรรมด้วยการต่อยอดบริการที่หลากหลายจากระบบพร้อมเพย์ ที่สำคัญ ได้แก่ บริการ MyPromptQR การเชื่อมโยงการชำระเงินและโอนเงินระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ธปท. จัดให้มีกลไก regulatory sandbox เพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมทางการเงิน โดยอนุญาตให้ผู้ให้บริการทดสอบการให้บริการในขอบเขตจำกัด เพื่อให้สามารถควบคุมความเสี่ยง ติดตาม และประเมินผลอย่างใกล้ชิด ก่อนออกให้บริการในวงกว้าง โครงการที่เข้ารับการทดสอบที่สำคัญ ได้แก่ โครงการทดสอบใช้เทคโนโลยีชีวมิติ (biometrics) ในกระบวนการพิสูจน์และยืนยันตัวตนลูกค้า โครงการ NDID platform โครงการ Peer-to-Peer Lending platform โครงการ Letter of Guarantee on Blockchain และโครงการโอนเงินระหว่างประเทศด้วยเทคโนโลยี Blockchain

ด้านการส่งเสริมการเข้าถึงและการใช้บริการชำระเงิน (Inclusion)

ที่ผ่านมา ธปท. ผลักดันให้บริการชำระเงินครอบคลุมผู้ใช้บริการมากขึ้น ผ่านการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงิน การดูแลโครงสร้างดังกล่าวให้มีเสถียรภาพ ตลอดจนการต่อยอดบริการชำระเงินรองรับความต้องการและธุรกรรมทั้งของประชาชน

ภาคธุรกิจและภาครัฐ ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการขยายจุดรับชำระเงิน QR payment เครื่องรับบัตร (Electronic Data Capture: EDC) และเครื่องรับเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money terminal) ขณะเดียวกันจัดให้มีการสื่อสารให้ความรู้การใช้บริการชำระเงินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการใช้บริการและสามารถดูแลความปลอดภัยในการใช้บริการทางการเงิน ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา การชำระเงินดิจิทัลของคนไทยได้เพิ่มขึ้นมากอย่างต่อเนื่อง จากการทำธุรกรรม 89 ครั้งต่อคนต่อปี เมื่อสิ้นปี 2561 เป็น 312 ครั้งต่อคนต่อปี ณ สิ้นปี 2564 จำนวนการลงทะเบียนใช้บริการระบบพร้อมเพย์เพิ่มขึ้นเป็น 68.6 ล้านหมายเลข ณ สิ้นปี 2564 และมีปริมาณโอนเงินเฉลี่ยต่อวันถึง 36.2 ล้านรายการ คิดเป็นมูลค่า 112.6 พันล้านบาท โดยธุรกรรมส่วนใหญ่มีมูลค่าต่ำกว่า 5,000 บาท และมีค่าเฉลี่ย 700 บาทต่อรายการ ซึ่งมูลค่าดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง สะท้อนว่าผู้ใช้บริการใช้บริการพร้อมเพย์ได้ง่ายในชีวิตประจำวันมากขึ้น ประกอบกับการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่เป็นตัวเร่งสำคัญให้การชำระเงินดิจิทัลเป็นทางเลือกหลักในการชำระเงินของคนไทยมากขึ้น

ด้านการกำกับดูแลและการบริหารความเสี่ยง (Immunity)

ธปท. ให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลผู้ประกอบการระบบและบริการการชำระเงิน ให้บริหารจัดการความเสี่ยงที่เท่าทัน สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่องและมีความปลอดภัย ตลอดจนคุ้มครองผู้ใช้บริการอย่างเพียงพอ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในการใช้บริการชำระเงิน ที่ผ่านมา ธปท. มีการพัฒนาเครื่องมือและออกหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการกำกับดูแลและติดตามความเสี่ยงอย่าง

ต่อเนื่อง ได้แก่ เกณฑ์การรู้จักลูกค้า (Know Your Customer: KYC) สำหรับการเปิดใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ และแนวนโยบายการรู้จักและการบริหารจัดการตามความเสี่ยงร้านค้า (Know Your Merchant: KYM) เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการรู้จักตัวตนลูกค้าและร้านค้าให้ปลอดภัยน่าเชื่อถือ รวมทั้งมีโครงการทบทวนเกณฑ์การกำกับดูแลภายใต้พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 ที่มีในปัจจุบันตามแนวทาง Regulatory Impact Assessment (RIA) เพื่อให้เกณฑ์การกำกับดูแลเกิดผลในทางปฏิบัติ และเท่าทันกับพัฒนาการของเทคโนโลยีและความเสี่ยงที่เปลี่ยนไป

นอกจากนี้ การกำกับดูแลความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี ธปท. ได้ปรับปรุงและออกหลักเกณฑ์เพื่อให้ระบบการชำระเงินมั่นคงปลอดภัย สามารถรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์ได้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ แนวปฏิบัติ IT risk management กรอบการประเมินความพร้อมด้าน cyber resilience เกณฑ์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยจากการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ (mobile banking security) เกณฑ์การทดสอบเจาะระบบแบบเสมือนจริง (red-teaming) เพื่อยกระดับการกำกับดูแลความเสี่ยงจากภัยไซเบอร์ให้สอดคล้องกับรูปแบบทางธุรกิจและเทคโนโลยี รวมทั้งสร้างความร่วมมือในการกำกับดูแลด้านไซเบอร์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการเงินไทย

ธปท. ผลักดันให้ผู้ประกอบธุรกิจภายใต้การกำกับมีความพร้อมในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act: PDPA) ที่มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มิถุนายน 2565 เพื่อให้การบริหารจัดการดูแลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประกอบธุรกิจภายใต้การ

กำกับดูแลมีความเหมาะสม รัดกุม ปลอดภัย ไม่ส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายต่อประชาชน

ด้านการพัฒนาข้อมูลการชำระเงิน (Information)

ปัจจุบันเป็นยุคของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลจำนวนมากที่มาจากธุรกรรมดิจิทัล ที่ผ่านมาระบบได้ผลักดันให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการชำระเงิน โดยมีโครงการนำร่องการบูรณาการข้อมูลการชำระเงิน เพื่อทดลองออกแบบโครงสร้างการวิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากข้อมูลการชำระเงินรายธุรกรรม เพื่อให้ข้อมูลดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งเป็นการให้ข้อมูลในการสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนเจ้าของข้อมูล การต่อยอดบริการของผู้ให้บริการ การลดภาระการรายงานในระยะยาวของผู้ให้บริการ ตลอดจนสนับสนุนการวางนโยบายและการกำกับดูแลของ ธปท. รวมทั้งได้ริเริ่มโครงการสำรวจพฤติกรรมกรรมการชำระเงินประจำวันของประชาชน (Payment Diary) เพื่อเข้าใจพฤติกรรมการชำระเงินของคนไทย นำไปสู่การวางนโยบายส่งเสริมการชำระเงินดิจิทัลให้เป็นทางเลือกหลักในอนาคต นอกจากนี้ มีการเผยแพร่ข้อมูลสถิติหรือบทวิเคราะห์เกี่ยวกับการชำระเงิน เช่น Bi-Monthly Payment Insight ต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

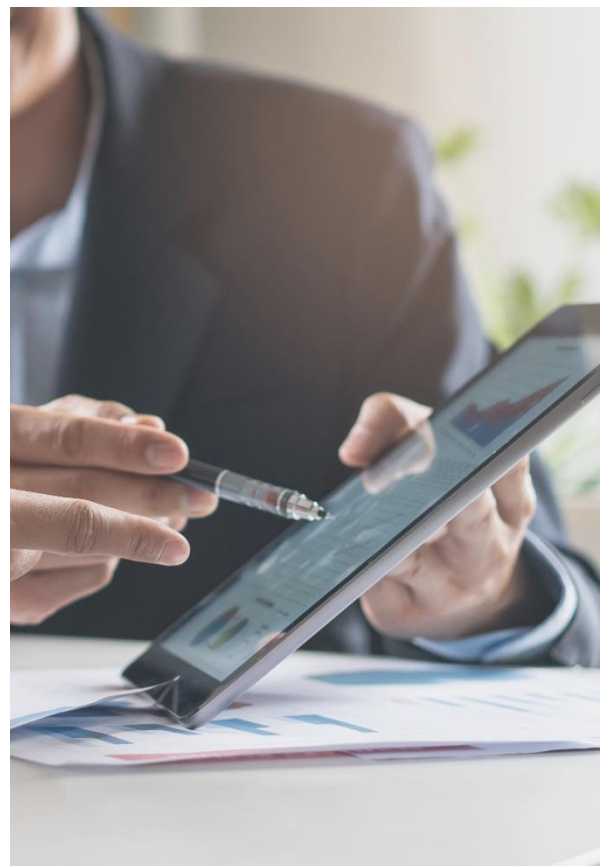

โครงสร้างพื้นฐานการเงินและการชำระเงินสำหรับภาคธุรกิจ

โครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงินที่พัฒนาบนพื้นฐานมาตรฐานข้อมูล ISO 20022 ทำให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลด้านการชำระเงินกับข้อมูลด้านการค้าและด้านภาษี ส่งผลให้สามารถพัฒนากระบวนการดิจิทัลของภาคธุรกิจได้อย่างครบวงจร ซึ่งจะช่วยตอบสนองโจทย์การยกระดับประสิทธิภาพกระบวนการการค้าธุรกิจในปัจจุบันจากเดิมที่ผู้ประกอบการธุรกิจต้องดำเนินการกับคู่ค้าในรูปแบบกระดาษ ทั้งการนำส่งเอกสาร การตรวจสอบการชำระเงิน รวมถึงการนำส่งและจัดเก็บเอกสารทางภาษี ซึ่งมีต้นทุนสูงใช้เวลานานและบุคลากรค่อนข้างมากในการดำเนินการ

รพท. จึงได้ร่วมกับภาคธนาคาร หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ริเริ่มการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการเงินและการชำระเงินสำหรับภาคธุรกิจ (Smart Financial and Payment Infrastructure for Business) หรือ PromptBiz รองรับการเชื่อมโยงข้อมูลการค้า การชำระเงิน และภาษีของภาคธุรกิจ เข้ากับข้อมูลผู้ให้บริการทางการเงินและระบบภาษีของภาครัฐ เพื่อให้กระบวนการทั้งหมดเข้าสู่ระบบดิจิทัล เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน การตรวจสอบสามารถทำได้ง่ายช่วยลดความเสี่ยงจากข้อผิดพลาด ทำให้ได้รับเงินเร็วขึ้น อีกทั้งยังทำให้มีข้อมูลทางดิจิทัล (digital footprint) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อภาคธุรกิจในการต่อยอดทางการค้า โดยเฉพาะกลุ่ม SMEs ยังช่วยให้สามารถเข้าถึงแหล่งสินเชื่อหมุนเวียนได้ดีขึ้น และภาคการเงินเองสามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินได้อีกด้วย ภายใต้โครงการมีการพัฒนาบริการใน 2 ด้านหลัก คือ ด้านการค้าและการชำระเงิน (*Digital Trade & Payment*) เป็น

การให้บริการแลกเปลี่ยนข้อมูลการค้า การเรียกเก็บเงิน และชำระเงินทางดิจิทัล เชื่อมโยงกับการส่งข้อมูลทางดิจิทัลที่เกี่ยวกับภาษี เช่น e-Tax Invoice, e-Receipt และอีกด้านเป็นการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการซื้อขายสินค้าและการชำระเงิน สนับสนุนการให้สินเชื่อแก่ภาคธุรกิจ (*Digital Supplychain Finance*) โดยเฉพาะ SMEs ซึ่งจะสามารถตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของ invoice และตรวจสอบเพื่อป้องกันการให้สินเชื่อซ้ำ (double financing) รวมถึงสามารถต่อยอดให้บริการอื่น ๆ เช่น การรายงานข้อมูล การโอนความเป็นเจ้าหนี้ ซึ่งจะก่อประโยชน์ต่อหลายภาคส่วน ตามภาพสรุปถัดไป

ประโยชน์ต่อหลายภาคส่วน

ภาคธุรกิจ:

ยกระดับการทำธุรกิจดิจิทัล

สามารถทำธุรกรรมการค้าดิจิทัลได้ครบวงจร ตั้งแต่เอกสารทางการค้า การชำระเงิน และการส่งเอกสารทางภาษี รวมถึงเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อ ช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ

ภาครัฐ:

เพิ่มประสิทธิภาพบริการดิจิทัล

เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการทำงานและการให้บริการของภาครัฐ การตรวจสอบเอกสารรวดเร็ว ถูกต้อง เช่น การชำระและคืนภาษี สนับสนุนนโยบายของภาครัฐในการปรับเข้าสู่กระแสดิจิทัล เช่น e-Tax invoice, e-Receipt

ภาคธนาคาร:

พัฒนาบริการที่ตอบโจทย์

ปรับปรุงกระบวนการให้บริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น กระบวนการและการวิเคราะห์สินเชื่อหมุนเวียนที่ดี และเร็วขึ้นจากข้อมูลดิจิทัลต่าง ๆ และสามารถพัฒนาต่อยอดการให้บริการที่ตอบโจทย์ภาคธุรกิจที่หลากหลาย

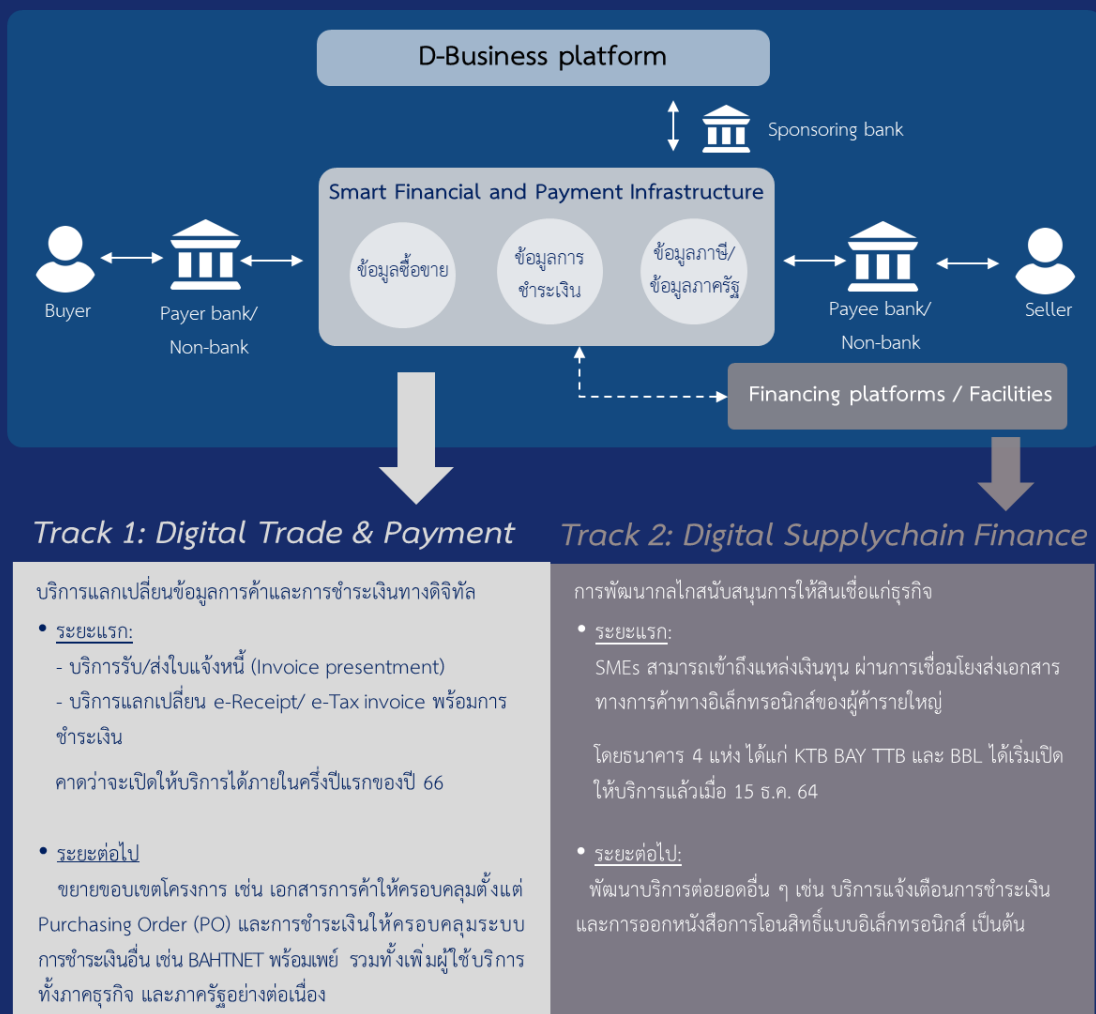

ประเทศ:

ส่งเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ

ยกระดับศักยภาพการแข่งขันของภาคธุรกิจ โดยเฉพาะกลุ่มขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจไทย รวมถึงการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่จะช่วยขับเคลื่อนให้ประเทศก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล

ภาพที่ 2: การพัฒนาบริการภายใต้ Smart Financial and Payment Infrastructure for Business

อ่านต่อที่ PAYMENT INSIGHT: [Smart Financial and Payment Infrastructure for Business: ยกระดับการทำธุรกิจดิจิทัลแบบครบวงจร](#)

การชำระเงินดิจิทัลเชื่อมโยงไทยสู่สากล

ภายใต้แผน ASEAN Payment Connectivity ที่ ธปท. ได้ริเริ่มขึ้นในปี 2562 ซึ่งได้มีการผลักดันการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินกับประเทศต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งบริการชำระเงินและบริการโอนเงิน โดยยกระดับบริการดังกล่าวให้มีความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย มีค่าธรรมเนียมต่ำลง และส่งเสริมการใช้เงินสกุลท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการค้าชายแดน การท่องเที่ยว การโอนเงินของกลุ่มแรงงาน ทั้งแก่ลูกค้ารายย่อยและภาคธุรกิจ ส่งผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจไทยด้วย

ปี 2564 นับเป็นก้าวสำคัญ ที่มีการเชื่อมโยงการชำระเงินกับหลายประเทศ โดยเชื่อมโยงบริการชำระเงินผ่าน QR payment กับประเทศเวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย เพื่อความสะดวกในการชำระค่าสินค้าและบริการของนักท่องเที่ยวผ่านโมบายแอปพลิเคชันของผู้ให้บริการ อีกหนึ่งผลงานที่สำคัญ คือ การเชื่อมโยงการโอนเงินกับประเทศสิงคโปร์ ผ่านระบบพร้อมเพย์ (PromptPay) ของไทย และระบบเพย์นาว (PayNow) ของสิงคโปร์ เป็นการให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศในมิติใหม่ ที่สามารถทำธุรกรรมสะดวกผ่านโมบายแอปพลิเคชัน ที่ผู้รับเงินจะได้รับเงินทันที (real-time remittance) ซึ่งนับเป็นการเชื่อมโยงในลักษณะดังกล่าวคู่แรกของโลก เป็นนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ ทั้งในด้านความรวดเร็ว ง่ายและสะดวก ปลอดภัยได้มาตรฐาน และมีค่าธรรมเนียมที่ต่ำกว่าเดิม

ธปท. และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะยังคงขยายการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินระหว่างประเทศในอาเซียนและนอกอาเซียนต่อไป ทั้งในรูปแบบการเพิ่มจำนวนผู้ให้บริการ การขยายบริการ และการขยาย

การเชื่อมโยงกับประเทศใหม่ ๆ เพื่อเป็นกลไกสำคัญสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน

ภาพที่ 3: การเชื่อมโยงการชำระเงินและโอนเงินระหว่างประเทศ

2561

QR payment

ญี่ปุ่น

2562

QR payment

ลาว

2563

QR payment

กัมพูชา

2564

QR payment

เวียดนาม

มาเลเซีย

อินโดนีเซีย

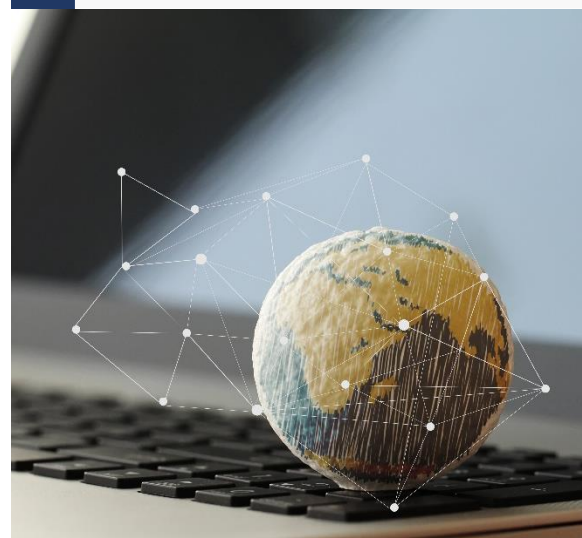

สิงคโปร์

Real-time remittance

สิงคโปร์

เทคโนโลยีทางการเงินใหม่กับโลกการเงินไทยแห่งอนาคต

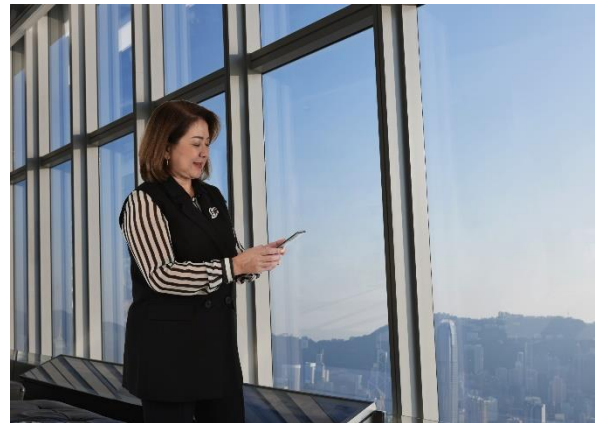
เทคโนโลยีใหม่และนวัตกรรมทางการเงินซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวันมากขึ้น เข้ามามีบทบาทในโลกการเงินและการชำระเงิน และเป็นปัจจัยสำคัญในการก้าวสู่กระแสดิจิทัล โดย ธปท. มีกลไกสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมทางการเงิน โดยจัดให้มีการทดสอบใน regulatory sandbox การผลักดันให้มีโครงสร้างพื้นฐานในการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (NDID) และส่งเสริมการขับเคลื่อนเทคโนโลยีทางการเงินผ่านงาน Bangkok Fintech Fair 2021 ดังนี้

1) การสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมทางการเงินผ่าน regulatory sandbox

ธปท. ให้ความสำคัญกับการพัฒนานวัตกรรมสำหรับบริการทางการเงิน โดยจัดให้มีกลไก regulatory sandbox ที่เปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจทดสอบการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่มาให้บริการ ภายใต้การดูแลความเสี่ยงและการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเพียงพอเหมาะสม

จนถึงสิ้นปี 2564 มีผู้ประกอบการธุรกิจเข้าร่วมทดสอบ 45 ราย อาทิ การพิสูจน์และยืนยันตัวตนข้ามหน่วยงานผ่าน NDID platform การใช้ biometrics ในการพิสูจน์และยืนยันตัวตนลูกค้า และ peer-to-peer lending platform รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี Blockchain ในบริการทางการเงิน เช่น การออกหนังสือค้ำประกันทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Letter of Guarantee: e-LG) และการโอนเงินระหว่างประเทศ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการที่เกี่ยวข้องให้สามารถออก e-LG ภายในไม่ถึง 1 วัน (เทียบกับเดิมที่ใช้เวลา 3-7 วัน) และการโอนเงินระหว่างประเทศแบบ real time เป็นต้น

นอกจากนี้ ธปท. ยังเพิ่มความยืดหยุ่นด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถทดสอบนวัตกรรมได้เองภายใต้รูปแบบ own sandbox ในกรณีที่ให้บริการทางการเงินที่ไม่ใช่โครงสร้างพื้นฐานหรือมาตรฐานกลาง หรือไม่มีหลักเกณฑ์ให้ต้องทดสอบใน regulatory sandbox ของ ธปท. โดยสถาบันการเงินต้องมีแนวทางการกำกับดูแลความเสี่ยงในการทดสอบดังกล่าวอย่างรัดกุม

2) โครงสร้างพื้นฐานในการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (NDID)

ธปท. ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข้ามหน่วยงานภายใต้ความยินยอมของลูกค้าผ่านช่องทางเว็บไซต์หรือโมบายแอปพลิเคชันของผู้ให้บริการที่เข้าร่วมระบบ NDID โดยลูกค้าไม่ต้องไปแสดงตน ณ สถานที่ทำการของผู้ให้บริการ ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ลดการกรอกข้อมูลซ้ำซ้อน และปลอดภัยยิ่งขึ้นในการทำธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การเปิดบัญชีเงินฝาก บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ การขอข้อมูลเครดิตเพื่อสมัครสินเชื่อจากบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด การยื่นภาษี

เงินได้บุคคลธรรมดา และการตรวจสอบค่าลดหย่อนภาษี โดย ณ สิ้นปี 2564 มีผู้ให้บริการที่เป็นธนาคารพาณิชย์ 10 ราย และที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (non-bank) 1 ราย อยู่ระหว่างการทดสอบใน regulatory sandbox และมีลูกค้าลงทะเบียนใช้งาน NDID แล้วกว่า 4 ล้านราย โดย ธปท. ส่งเสริมให้มีการขยายบริการให้ครอบคลุมบริการภาครัฐและบริการทางการเงินอื่น ๆ รวมถึงผลักดันการพัฒนาการพิสูจน์ยืนยันตัวตนนิติบุคคลซึ่งจะเปิดให้บริการในระยะต่อไป

3) การขับเคลื่อนเทคโนโลยีทางการเงินผ่านงาน Bangkok Fintech Fair

ธปท. จัดงาน Bangkok FinTech Fair เป็นประจำทุกปีตั้งแต่ปี 2561 เพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินและสร้างความร่วมมือของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการและเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร โดยมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในมิติต่าง ๆ ทางด้านการเงิน รวมทั้งพัฒนาการและความคืบหน้าด้านเทคโนโลยีทางการเงินโดยผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ตรงจากหลากหลายแขนง

กรอบที่ 1: Bangkok FinTech Fair 2021

งาน Bangkok FinTech Fair ก้าวเข้าสู่ปีที่ 4 แล้ว โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ 18-19 ตุลาคม 2564 ภายใต้แนวคิด “Shaping Digital Finance in the New Decade: ก้าวสู่ทศวรรษใหม่ กับโลกการเงินไทยแห่งอนาคต” เพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจดิจิทัลและการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังการระบาดของ COVID-19 รวมทั้งทิศทางการนำเทคโนโลยีไปใช้ในอนาคตและการปรับตัวของภาครัฐและภาคธุรกิจให้พร้อมรับมือกับโลกดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นสำคัญจากงาน Bangkok FinTech Fair 2021

1

นโยบาย FinTech สู่การเงินวิถีใหม่ในทศวรรษหน้า

ผู้ให้บริการทางการเงินต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการดำเนินงานภายในองค์กรให้เป็นดิจิทัล ในขณะที่ ธปท. ก็ต้องเพิ่มคล่องแคล่วตอบสนองความท้าทายใหม่ ๆ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมพัฒนาการของนวัตกรรมทางการเงิน ด้วยหลักการ 3Os เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภค และสนับสนุนผลิตภัณฑ์ทางการเงินดิจิทัลที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้เศรษฐกิจและสังคม

หลักการ 3Os

Open Environment

ส่งเสริมการแข่งขันที่เท่าเทียม

Open Infrastructure

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกลางสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

Open Data

สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากข้อมูลต่าง ๆ

2

เปลี่ยนเกมธุรกิจด้วยโครงสร้างพื้นฐานการเงินดิจิทัล การปรับตัวไม่ใช่ทางเลือก แต่เป็น “ความจำเป็น” ที่ทุกธุรกิจในอนาคตต้องทำ โดยอาจเริ่มจาก (1) ลองทำอะไรใหม่ ๆ (2) ร่วมมือกับลูกค้าหรือพันธมิตรทางธุรกิจพัฒนานวัตกรรม (3) ปรับตัวและสร้างบริการใหม่ๆ ให้เร็ว (4) คิดไปถึงระดับภูมิภาคหรือระดับโลก (5) ดึงดูดคนรุ่นใหม่เข้ามาในองค์กร (6) ให้ความสำคัญกับข้อมูลส่วนบุคคล

3

วันนี้และก้าวต่อไปของการใช้นวัตกรรมทางการเงิน

- ใช้ข้อมูลให้ทรงพลังและยั่งยืน ข้อมูลพฤติกรรม/ lifestyle นำมาใช้เพื่อขยายการเข้าถึงบริการทางการเงินและให้สินเชื่อแก่ธุรกิจรายย่อยได้ เช่น การใช้จ่าย-รับเงินผ่านแอปพลิเคชัน food delivery, shopping platform
- ปลดล็อกการชำระเงินข้ามประเทศเพื่อการพัฒนาของภูมิภาค ด้วยบริการชำระเงิน QR payment และการโอนเงินแบบทันที (real-time remittance) ช่วยเพิ่มความสะดวก ความรวดเร็ว และค่าธรรมเนียมที่ต่ำลง

4

เปลี่ยนอนาคตโลกการเงินไร้พรมแดนไปด้วยกัน เข้าสู่ยุคสกุลเงินดิจิทัลทั้งคริปโตเคอร์เรนซี สเตเบิลคอยน์ สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง (Central Bank Digital Currency: CBDC) หรือยุคบริการทางการเงินแบบไร้ตัวกลาง (Decentralized Finance: DeFi) จะเป็นการเปลี่ยนผ่านที่รวดเร็ว ซึ่งทั้งภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ ต้องดำเนินการร่วมกัน เปิดรับและทำความเข้าใจกับพัฒนาการของเทคโนโลยี เตรียมพร้อมปรับตัว รวมถึงต้องดูแลให้ครอบคลุมเรื่องความปลอดภัยของการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ด้วย

อ่านต่อได้ที่ [งาน Bangkok FinTech Fair 2021 “ก้าวสู่ทศวรรษใหม่ กับโลกการเงินไทยแห่งอนาคต”](#)

ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย

ความสำคัญและพัฒนาระบบการชำระเงิน

ระบบการชำระเงินเป็นกลไกสำคัญในธุรกรรมทางเศรษฐกิจการเงินให้ดำเนินได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตลอด 20 ปีที่ผ่านมากระบวนการชำระเงินไทยได้วางรากฐานทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านกฎหมาย และการกำกับดูแล เพื่อพัฒนาไปสู่การชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์มาอย่างต่อเนื่อง และในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินดิจิทัล (digital payment) ที่สำคัญ คือ

ระบบพร้อมเพย์ และมาตรฐาน Thai QR

รองรับการชำระเงินทั้งภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ รวมถึงการต่อยอดนวัตกรรมและบริการชำระเงินที่หลากหลายทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ มีการใช้บริการการชำระเงินดิจิทัลจำนวนมาก พฤติกรรมการใช้การชำระเงินดิจิทัลประชาชนที่เพิ่มขึ้นถึง 5 เท่า จาก 63 ครั้งต่อคนต่อปี ณ สิ้นปี 2560 เป็น 312 ครั้งต่อคนต่อปี ณ สิ้นปี 2564 โดยมีสถานการณ์ COVID-19 เป็นอีกปัจจัยเร่งสำคัญจนทำให้ประเทศไทยได้ก้าวขึ้นเป็นหนึ่งในผู้นำด้านการชำระเงินของภูมิภาค ทั้งยังเป็นหนึ่งในผู้นำระดับสากลที่ริเริ่มศึกษาการพัฒนา Wholesale Central Bank Digital Currency (CBDC) เพื่อเตรียมพร้อมรองรับโลกการเงินในอนาคต

ภาพที่ 4: พัฒนาการโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินดิจิทัลที่สำคัญในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

ปัจจัยท้าทายและความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับวิวัฒนาการของเทคโนโลยีและกระแสโลกดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาระบบการชำระเงินไทยยังต้องดำเนินต่อไปอย่างเร่งด่วน การวางแนวทางการพัฒนาระบบการชำระเงินให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่วางไว้ **มีความท้าทายที่ต้องคำนึงถึงในหลายปัจจัยที่สำคัญ** ได้แก่ การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีใหม่ ความหลากหลายซับซ้อนของบริการและผู้ให้บริการชำระเงิน การเพิ่มขึ้นของภัยคุกคามจากไซเบอร์และกลโกงรูปแบบต่าง ๆ และการเข้ามาของ “สินทรัพย์ดิจิทัล” ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ของโลกการเงิน การออกแนวทางการพัฒนาระบบชำระเงินจึงต้องมีการประเมินมิติต่าง ๆ อย่างครบถ้วน จึงได้มีการรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน

สรุปข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1) การมีโครงสร้างธรรมาภิบาลของระบบการชำระเงิน เพื่อดูแลสร้างสมดุลการมีส่วนร่วมของผู้เล่นที่หลากหลายทั้ง bank และ non-bank ในเรื่อง การดำเนินงานนโยบายจาก ธปท. สู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผล ภายใต้ข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นระบบ และมีมาตรฐาน รวมทั้งการผลักดันให้เกิดการใช้งานอย่างครอบคลุมแพร่หลาย การพัฒนานวัตกรรมและบริการใหม่ ๆ ตลอดจนดูแลให้การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่สำคัญของประเทศมีการใช้ประโยชน์สูงสุดร่วมกัน ด้วยราคาที่เหมาะสม ภายใต้การกำกับดูแลความเสี่ยงที่เพียงพอ

2) เป้าหมายเพิ่มการใช้ digital payment เป็น 2 เท่าภายใน 3 ปี มีความเป็นไปได้ จากพฤติกรรมของคนไทยที่ใช้การชำระเงินดิจิทัลมากขึ้น จึงควรสร้างแรงขับเคลื่อนผลักดันการใช้ digital ในเชิงรุก ให้ทุกภาคส่วนร่วมกันเร่งลดการใช้เงินสด และเช็คกระดาษอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงคำนึงถึงผู้ที่ยังไม่พร้อมใช้การชำระเงินดิจิทัล และดำเนินการควบคู่กับการให้ความรู้ในการใช้บริการอย่างปลอดภัย

3) การให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการมีธรรมาภิบาลข้อมูล ควบคู่กับการใช้ประโยชน์จากข้อมูล และ ธปท. ควรมีบทบาทในการบูรณาการข้อมูลด้านการชำระเงิน เช่น การเชื่อมโยงกับแอปพลิเคชันภาครัฐ เนื่องจากมีผู้ใช้งานจำนวนมาก

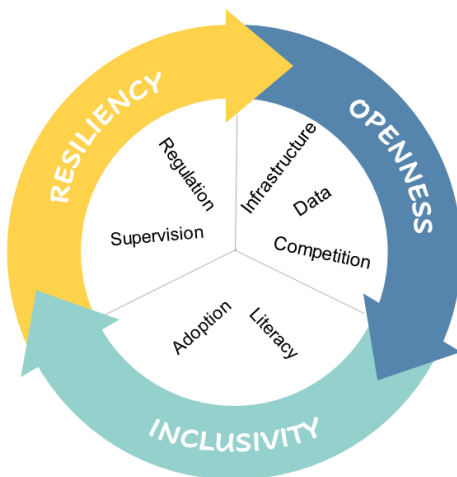
4) การพัฒนาสกุลเงินดิจิทัลสำหรับรายย่อยที่ออกโดยธนาคารกลาง (Retail CBDC) ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับบริการทางการเงิน อาทิ การจ่ายเงินสวัสดิการภาครัฐแบบมีเงื่อนไข เพื่อให้จ่ายเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ โดยจัดให้มีการชำระเงินแบบ offline ที่ไม่ต้องใช้ smartphone และสัญญาณอินเทอร์เน็ตด้วย และการเติมเงินเข้ากระเป๋าควรทำได้ง่ายในหลายวิธี ไม่จำเป็นต้องมีบัญชีธนาคาร โดยมีการทำ e-KYC ในหลายระดับและใช้ ID ได้หลายรูปแบบ เป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ นอกจากนี้ เห็นว่าควรมีการให้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจประเภทใหม่ เช่น ให้บริการนำสินทรัพย์ดิจิทัลมาใช้ในการชำระเงิน เป็นต้น

**ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้
ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทยระยะเวลา 3 ปี
(พ.ศ. 2565 – 2567)**

จากปัจจัยความท้าทายและความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ธปท. ได้จัดทำ “**ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทย (Payment Directional Paper)**” ในระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2565 – 2567) เพื่อเป็นแนวทางในการวางทิศทางการพัฒนาด้านการชำระเงิน ภายใต้หลักการ Openness, Inclusivity และ Resiliency โดยมีแผนกลยุทธ์ที่สำคัญ ดังนี้

Payment Strategic Direction

1. Openness: การเปิดให้ใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมการแข่งขัน

ระบบการชำระเงินเปิดโอกาสให้มีการเข้าถึงโครงร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน ข้อมูลด้านการชำระเงิน และการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแข่งขันมากขึ้น ใน 3 ด้านดังนี้

(1) Open Infrastructure เปิดกว้างให้ใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่เชื่อมโยงกันได้ สามารถเข้าถึงผู้เล่นหลากหลาย

ครอบคลุมผู้ให้บริการทั้งภาคประชาชนและภาครัฐกิจภายใต้โครงสร้างธรรมาภิบาลและโครงสร้างราคาที่เหมาะสม รวมทั้งเตรียมการรองรับโลกการเงินในรูปแบบใหม่ การดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินและการชำระเงินดิจิทัลสำหรับภาคธุรกิจหรือ PromptBiz การยกระดับการใช้มาตรฐานสากลและมาตรฐานกลางในระบบการชำระเงิน รวมทั้งการศึกษา พัฒนา และทดสอบการวางโครงสร้างพื้นฐานของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง และการจัดให้มีโครงสร้างธรรมาภิบาลของระบบการชำระเงินและทบทวนโครงสร้างราคา ด้านระบบและบริการชำระเงินให้เหมาะสม

(2) Open Data ให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลชำระเงินดิจิทัลในวงกว้าง ภายใต้ธรรมาภิบาลด้านข้อมูลทั้งการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและความปลอดภัยของข้อมูลที่เพียงพอ โดยดำเนินการบูรณาการข้อมูลธุรกรรมชำระเงินของภาคการเงินและภาครัฐ และการพัฒนาโครงสร้างข้อมูลด้านชำระเงินใหม่ (Regulatory Data Transformation: RDT)

(3) Open Competition สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแข่งขันของผู้ให้บริการชำระเงิน และผลักดันการนำเทคโนโลยีใหม่มาพัฒนาบริการและนวัตกรรมชำระเงินทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยการปรับแนวทางและมาตรฐานเพื่อให้ผู้ให้บริการที่หลากหลายใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่สำคัญร่วมกัน และยกระดับบทบาทประเทศไทยให้เป็นผู้นำด้านการชำระเงินระหว่างประเทศในภูมิภาค

2. Inclusivity: การส่งเสริมการใช้บริการชำระเงินที่เข้าถึงและเข้าใจ

ธปท.วางเป้าหมายให้ digital payment เป็นทางเลือกหลักของคนไทย จึงผลักดันให้บริการและช่องทางการชำระเงินดิจิทัลมีความครอบคลุมมากขึ้น พร้อมกับการใช้งานอย่างมั่นใจ โดยดำเนินการ ดังนี้

(1) **Adoption** ขยายและส่งเสริมการใช้บริการชำระเงิน digital payment ของภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐให้ทั่วถึงและครอบคลุมยิ่งขึ้น ผ่านการใช้งานกับบริการสาธารณะ การปิด gap ของการชำระเงินภาคธุรกิจ และการได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ

(2) **Literacy** การสร้างความเชื่อมั่นในการใช้งาน ผ่านการให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้บริการ และการระมัดระวังป้องกันภัยใช้งานได้อย่างปลอดภัย โดยปรับแนวทางการสร้างความรู้ในเชิงรุกและบูรณาการ สร้างความร่วมมือทั้งในระดับภาคการเงิน และการเชื่อมโยงภาคการเงินกับภาครัฐ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในวงกว้าง

3. Resiliency: การกำกับดูแลที่ยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพรองรับการเปลี่ยนแปลงและเท่าทันความเสี่ยงยุคดิจิทัล

การกำกับดูแลผู้ให้บริการด้านการชำระเงิน ภายใต้โลกดิจิทัล ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้ง

ด้านเทคโนโลยี รูปแบบการให้บริการ และพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ จำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นเพียงพอ เพื่อให้ผู้ให้บริการปรับตัวได้ และสามารถสร้างสมดุลระหว่างการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีพัฒนานวัตกรรมและการบริหารจัดการความเสี่ยงยุคดิจิทัลได้อย่างเท่าทัน

(1) **Regulation** หลักเกณฑ์การกำกับดูแลระบบชำระเงินยืดหยุ่นสามารถรองรับนวัตกรรมและความเสี่ยงใหม่ได้ โดยการทบทวนและปรับปรุงกรอบและหลักเกณฑ์การกำกับดูแลระบบชำระเงินที่ได้คำนึงถึงผลกระทบรอบด้าน (Regulatory Impact Assessment: RIA) สอดรับตามระดับความเสี่ยง (risk-proportionality) ตลอดจนรองรับการเงินในรูปแบบใหม่ เช่น การใช้สินทรัพย์ดิจิทัล หรือ CBDC เป็นสื่อกลางในการชำระเงินในระยะต่อไป

(2) **Supervision** ปรับเปลี่ยนวิธีการกำกับดูแลให้รองรับโลกดิจิทัล โดยการพัฒนาเครื่องมือการกำกับดูแลที่ทันสมัย (supervisory technology) ปรับรูปแบบ/วิธีการกำกับดูแลและสร้างกลไกความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเพิ่มศักยภาพของบุคลากรด้านการกำกับดูแลให้รองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทัน

II. การกำกับดูแลเสถียรภาพระบบการชำระเงิน

- การกำกับดูแลระบบการชำระเงินที่สำคัญ
- การกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจการชำระเงินภายใต้การกำกับ
 - การอนุญาตผู้ประกอบการรายใหม่
 - การยกระดับการกำกับดูแลผู้ประกอบการ
 - การปรับกฎเกณฑ์รองรับนวัตกรรมทางการเงิน
- ความท้าทายในการกำกับดูแลการชำระเงินไทย

นอกจากการสนับสนุนพัฒนาการและนวัตกรรมของการชำระเงินไทยแล้ว ในอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญเช่นกัน คือ **การกำกับดูแลระบบการชำระเงินไทยให้มีเสถียรภาพ** มั่นคง **ปลอดภัย** **รองรับการให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง** มีการบริหารจัดการความเสี่ยงและการคุ้มครองผู้ใช้บริการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการการชำระเงินดิจิทัลอย่างปลอดภัย โดยกำกับดูแลใน 2 ด้าน คือ **ด้านแรก** **กำกับดูแลระบบการชำระเงินที่สำคัญ** ได้แก่ **ระบบบาทเน็ต** หรือระบบโอนเงินหรือการชำระเงินมูลค่าสูงระหว่างสถาบัน (Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network: BAHTNET) และระบบการชำระเงินรายย่อยที่สำคัญ 2 ระบบ ได้แก่ **ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค** (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) และ **ระบบพร้อมเพย์** (PromptPay) และ **อีกด้าน** **กำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจการชำระเงินภายใต้**

การกำกับ ที่เน้นทั้งการยกระดับการดำเนินธุรกิจเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงและเพิ่มทางเลือกในการใช้บริการชำระเงิน และการดูแลให้การประกอบธุรกิจชำระเงินเหมาะสม สอดคล้องและเท่าทันกับความเสี่ยงและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความเสี่ยงจากภัยไซเบอร์ โดยผลักดันให้มีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เข้มงวด รัดกุม และพร้อมรับมือความเสี่ยง ผ่านการกำกับ ตรวจสอบ และการออกหรือปรับปรุงและยกย่องประกาศหลักเกณฑ์ตามกระบวนการออกหลักเกณฑ์ที่ดีหรือ Regulatory Impact Assessment (RIA) เพื่อให้กฎเกณฑ์ไม่เป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งผลักดันให้ผู้ประกอบธุรกิจภายใต้การกำกับเตรียมความพร้อมรองรับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act: PDPA) โดยมีการดำเนินการสำคัญในปี 2564 ดังนี้

การกำกับดูแลระบบการชำระเงินที่สำคัญ

ธปท. ได้กำกับดูแลโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินให้มีความมั่นคง ปลอดภัย มีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม สอดคล้องตามมาตรฐานสากล ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้าง (systemic risk) โดยมีการกำกับดูแลที่สำคัญ ดังนี้

ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง

ระบบบาทเน็ต (Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network: BAHTNET) ที่ดำเนินการโดย ธปท. รองรับการโอนเงินมูลค่าสูงระหว่างสถาบัน ในลักษณะ Real-Time Gross Settlement (RTGS) ที่มีผลสิ้นสุดทันทีและเพิกถอนรายการไม่ได้ ช่วยลดความเสี่ยงในระบบการชำระเงิน เอื้อให้การชำระเงินรวดเร็วและปลอดภัย โดยมีธุรกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ตลอดจนการชำระดุลของธุรกรรมการโอนเงินรายย่อยระหว่างสถาบัน เช่น ธุรกรรมจากระบบ ICAS และพร้อมเพย์ (PromptPay) ดังนั้น ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (liquidity risk) และด้านการชำระดุล (settlement risk) จึงเป็นความเสี่ยงที่สำคัญ

BAHTNET

ปี 2564

ปริมาณธุรกรรมรวม 4.7 ล้านรายการ

+1.2% จากปีก่อน

เฉลี่ยต่อวัน 19,705 รายการ

มูลค่าธุรกรรมรวม 905.61 ล้านล้านบาท

-4.4% จากปีก่อน

เฉลี่ยต่อวัน 3.7 ล้านล้านบาท

ธปท. บริหารความเสี่ยงดังกล่าวโดยให้ธนาคารสมาชิกดำรงสภาพคล่องเป็นเงินฝากที่ ธปท. และมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน เพื่อให้มั่นใจว่าสมาชิกมีสภาพคล่องอย่างเพียงพอรองรับการโอนเงินและชำระดุลระหว่างกันได้ ไม่มีปัญหาที่อาจนำไปสู่ผลกระทบในวงกว้างได้ โดยมีการติดตามความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องใกล้ชิดเพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงดังกล่าวได้ทันการณ์ และไม่เกิดรายการค้างคิวที่ส่งผลกระทบต่อชำระดุลอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ มีการดูแลความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (operational risk) เพื่อให้มั่นใจว่าระบบสามารถให้บริการได้ต่อเนื่องและความปลอดภัยทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต

ระบบการชำระเงินรายย่อยที่มีความสำคัญ

ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค (ICAS)

ระบบ ICAS เป็นระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คระหว่างธนาคารโดยใช้ภาพเช็คในกระบวนการเรียกเก็บแทนการใช้ตัวเช็คจริง เพื่อลดระยะเวลาเรียกเก็บเงินตามเช็คทั่วประเทศ และลดต้นทุนการขนส่งตัวเช็คและความเสี่ยงที่เช็คอาจสูญหายระหว่างกระบวนการเรียกเก็บ อีกทั้งช่วยลดภาระการจัดเก็บข้อมูลและตัวเช็คของธนาคารด้วยการเรียกดูภาพเช็คผ่านระบบ ICAS แทนได้ โดยความเสี่ยงสำคัญของระบบ ICAS คือความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (operational risk) จากความมั่นคงปลอดภัย (security) ของระบบ

ICAS

ปี 2564

ปริมาณธุรกรรมรวม 41.2 ล้านฉบับ

-13.7% จากปีก่อน

เฉลี่ยต่อวัน 170,990 ฉบับ

มูลค่าธุรกรรมรวม 25.2 ล้านล้านบาท

-8.9% จากปีก่อน

เฉลี่ยต่อวัน 104.6 พันล้านบาท

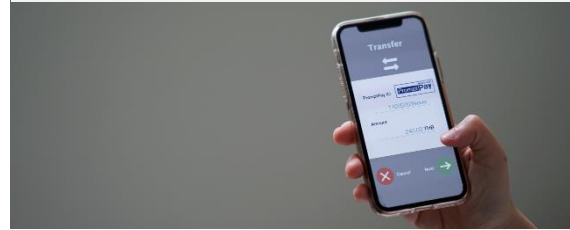
ปี 2564 ปริมาณการชำระเงินด้วยเช็ค 41.2 ล้านฉบับ มูลค่ารวม 25.2 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 0.4% และ 38.3% เทียบกับปริมาณและมูลค่าธุรกรรมรายย่อยทั้งหมด โดยปริมาณและมูลค่าการชำระเงินด้วยเช็คลดลงจากปีก่อนหน้าอย่างมีนัยสำคัญที่ 13.7% และ 8.9% ตามลำดับ และลดลงอย่างต่อเนื่อง

การลดลงของการใช้เช็ค มีสาเหตุหลักมาจากการปรับพฤติกรรมมาใช้ในการชำระเงินดิจิทัลทดแทนมากขึ้น เช่น ประชาชนและบริษัทหลักทรัพย์หันมาทำธุรกรรมโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แทนการใช้เช็ค ประกอบกับการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการค้าเงินธุรกิจและการทำธุรกรรมทางการเงินของธุรกิจ เห็นได้จากปริมาณการเรียกเก็บเช็คระหว่างธนาคารเฉลี่ยต่อวันที่ลดลงต่อเนื่องล่าสุดปี 2564 ปริมาณการเรียกเก็บเช็คระหว่างธนาคารเฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ 170,990 ฉบับ คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 104.6 พันล้านบาท โดยการเรียกเก็บเช็คต่อรายการส่วนใหญ่ 75.6% ยังคงเป็นรายการที่มีมูลค่าน้อยกว่า 1 แสนบาท

สำหรับการกำกับดูแลและบริหารความเสี่ยงในปี 2564 พบว่า ระบบ ICAS สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ธปท. มีการดูแลด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ที่เข้มงวดรัดกุมตามมาตรฐานสากล

ระบบการชำระเงินรายย่อยที่มีความสำคัญ

ระบบพร้อมเพย์ (PromptPay)

ระบบพร้อมเพย์ เป็นระบบการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารที่ให้บริการโดยบริษัท เนชั่นแนลโอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด (NITMX) รองรับการโอนเงินและชำระเงินข้ามธนาคารที่สะดวก รวดเร็ว และมีต้นทุนที่ต่ำลง และมีการต่อยอดบริการจากระบบพร้อมเพย์ที่หลากหลาย เช่น การชำระบิลข้ามธนาคาร การจ่ายสวัสดิการ การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ตลอดจนการชำระเงินผ่าน QR payment ทั้งในและระหว่างประเทศ เนื่องจากระบบพร้อมเพย์รองรับการทำธุรกรรมของหลายภาคส่วน ดังนั้นความเสี่ยงที่เกิดจากความสามารถในการรองรับปริมาณธุรกรรมจำนวนมาก (capacity risk) จึงเป็นเรื่องสำคัญ

PROMPTPAY

ปี 2564

ปริมาณธุรกรรมรวม 9,277.5 ล้านรายการ

+84.7% จากปีก่อน

มูลค่าธุรกรรมรวม 31.8 ล้านล้านบาท

+56.5% จากปีก่อน

ปี 2564 ธุรกรรมผ่านระบบพร้อมเพย์มีปริมาณสูงถึง 9,277.5 ล้านรายการ มูลค่ารวม 31.8 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 91.4% และ 48.3% เทียบกับปริมาณและมูลค่าธุรกรรมรายย่อยทั้งหมด และธุรกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยธุรกรรมผ่านระบบพร้อมเพย์ราว 90% เป็นรายการที่มีมูลค่าน้อยกว่า 5 พันบาท โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 700 บาท

ต่อรายการ ลดลงอย่างต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา มาสะท้อนพฤติกรรมประชาชนที่ใช้พร้อมเพย์ในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมากขึ้น

ในการบริหารความเสี่ยง ธปท. ได้ดูแลให้ผู้ให้บริการระบบพัฒนาและมีการติดตามให้ระบบพร้อมเพย์มีความสามารถเพียงพอในการรองรับการทำธุรกรรม สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง และมี

กลไกในการติดตามปริมาณการใช้งานและมีแนวทางในการประสานระหว่างธนาคารสมาชิกและผู้ให้บริการในการดูแลแก้ไขกรณีเกิดเหตุการณ์ขัดข้อง รวมทั้งการเยียวยาให้แก่ผู้ใช้บริการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการ นอกจากนี้ ธปท. ยังผลักดันให้มีการดูแลความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ที่เข้มงวดรัดกุมตามมาตรฐานสากล

การกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจการชำระเงินภายใต้การกำกับ

การอนุญาตผู้ประกอบการรายใหม่

ธปท. อนุญาตผู้ประกอบการธุรกิจการชำระเงินรายใหม่ในการให้บริการชำระเงินดิจิทัลเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความครอบคลุมและทางเลือกในการให้บริการให้แก่ประชาชนและภาคธุรกิจ

สิ้นปี 2564 มีผู้ประกอบการธุรกิจที่ได้รับอนุญาตจำนวน 133 ราย และได้รับการขึ้นทะเบียนจำนวน 4 ราย รวม 136 ราย ซึ่งเพิ่มขึ้นในปี 2564 จำนวน 13 ราย ดังภาพ

ภาพที่ 5:

การอนุญาตและขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการระบบและบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ ณ สิ้นปี 2564

สามารถตรวจสอบรายชื่อผู้ประกอบการธุรกิจภายใต้การกำกับได้ที่ [BOT License Check](#)

ธปท. ได้มีการสนับสนุนการสื่อสารและการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจการชำระเงิน โดยได้ปรับการนำเสนอขั้นตอนการขออนุญาตผู้ประกอบการธุรกิจการชำระเงินและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องบนเว็บไซต์ของ ธปท. ให้อยู่ในรูปแบบ infographic ที่เข้าใจง่าย

เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการรายใหม่ที่ไม่คุ้นเคยกับขั้นตอน กฎเกณฑ์ และกฎหมายของ ธปท. สามารถเรียนรู้และเข้าใจกระบวนการ ตลอดจนจัดเตรียมข้อมูลในการขออนุญาตได้ครบถ้วน สมบูรณ์ และสะดวกมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 6: การยื่นขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจ e-Payment

กระบวนการยื่นขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจ e-Payment

1

ประเมินตนเองว่าธุรกิจของท่านเข้าข่ายต้องขอใบอนุญาต และท่านมีคุณสมบัติครบถ้วนหรือไม่ตาม **แบบประเมิน** นี้

หากประเมินแล้วมีรูปแบบที่อาจเข้าข่ายเป็นระบบ/บริการภายใต้การกำกับ ขอให้ท่าน...

ศึกษา คู่มือสำหรับประชาชน และประกาศที่เกี่ยวข้อง

จัดทำอีเมลชี้แจงรูปแบบการให้บริการโดยมีข้อมูลตาม Guideline เพื่อขอนัดหารือรูปแบบการประกอบธุรกิจกับ สปท.

เจ้าหน้าที่ สปท. จะติดต่อกลับเพื่อนัดหมายวันเวลาการประชุมหารือ

2

หารือกับธนาคารแห่งประเทศไทย (สปท.)

เพื่อชี้แจงรูปแบบการประกอบธุรกิจและระบบสารสนเทศ โดยให้ท่านเตรียมข้อมูลตาม **Guideline การจัดเตรียมข้อมูลสำหรับการประชุมหารือ**

3

เตรียมเอกสารเพื่อยื่นขอใบอนุญาต โดย**ส่งฉบับร่างให้** สปท. ทางอีเมล เพื่อ**พิจารณาในเบื้องต้น (Pre-Approve)**

!! Minimum Requirement

- เข้าใจหลักเกณฑ์ภายใต้ พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- จัดทำเอกสารตาม **รายการเอกสารที่กำหนด** ได้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์

สปท. จะรับยื่นเอกสารฉบับสมบูรณ์เพื่อพิจารณาตามกระบวนการเมื่อเอกสารของท่านมีความ **ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์** ตาม **กรอบหลักการพิจารณาการขึ้นทะเบียน/รับใบอนุญาต**

4

นำส่งเอกสารฉบับสมบูรณ์ให้ สปท.

หลังจากได้รับการยืนยันจาก สปท. ว่าเอกสารครบถ้วนแล้ว

สปท. พิจารณาคำขอ

กระทรวงการคลัง พิจารณาออกใบอนุญาต

รวมเวลาพิจารณาแล้วไม่เกิน **60 วันทำการ**

5

รับใบอนุญาตที่ สปท. หลังจากได้รับแจ้งจาก สปท. ว่ากระทรวงการคลังได้เห็นชอบการขอใบอนุญาตแล้ว

- (1) ท่านจะต้องเริ่มประกอบธุรกิจภายใน 1 ปี และ สปท. จะเข้าไปประเมินความพร้อมก่อนการเริ่มประกอบธุรกิจ ณ ที่ทำการของท่าน ตาม **แบบ Self-Assessment ประเมินความพร้อมก่อนการให้บริการ**
- (2) ท่านจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข ตามใบนำส่งใบอนุญาตของ สปท.
- (3) ตั้งแต่ปี 2565 เป็นต้นไป ผู้ประกอบธุรกิจที่ประสงค์จะยื่นขอใบอนุญาตจะต้องเสียค่าธรรมเนียมด้วย
- (4) ท่านจะต้องปฏิบัติตาม **เกณฑ์การกำกับดูแลผู้ให้บริการ e-Payment**

ศึกษาคู่มือการขออนุญาตประกอบธุรกิจการชำระเงินได้ที่ [การขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจ e-Payment](#)

การพัฒนาการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจ

ด้านการดำเนินธุรกิจ

ธปท. ได้ดำเนินการทั้งในด้านการส่งเสริมการประกอบธุรกิจชำระเงิน และการปรับปรุงพัฒนาการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจชำระเงินให้เท่าทันต่อความเสี่ยงใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยในด้านการส่งเสริมการประกอบธุรกิจ ธปท. นำกระบวนการหุ่นยนต์อัตโนมัติ (robotic process automation) มาช่วยลดกระบวนการและระยะเวลาในการพิจารณาข้อมูลจากผู้ประกอบการรายงานต่อ ธปท. รวมถึงปรับปรุงแบบรายงานการกำกับดูแลและรวมศูนย์ช่องทางการนำส่งข้อมูล เพื่อลดภาระการจัดส่งข้อมูลของผู้ประกอบธุรกิจ

ในด้านการพัฒนาการกำกับดูแล ธปท. นำเครื่องมือในการกำกับตรวจสอบ (supervisory dashboard) มาใช้ เพื่อให้มีความคล่องตัวและสามารถติดตามดูแลความเสี่ยงสำคัญ เช่น ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง (compliance risk) และความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (operational risk) ได้อย่างเท่าทัน และตรวจจับความผิดปกติของการประกอบธุรกิจได้

นอกจากนี้ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหาความเสี่ยงของประชาชนผู้ใช้บริการจากการประกอบธุรกิจชำระเงินไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ธปท. ได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นต้น ในการติดตาม ตรวจจับ การเชื่อมโยงกระบวนการในการทำงาน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ โดยปี 2564 ธปท. ได้ร่วมมือกับสำนักงานอัยการสูงสุด จัดหลักสูตรอบรมเรื่อง digital payment กับการกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมาย เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรของสำนักงานอัยการสูงสุด ในธุรกรรมทางการเงิน ความเสี่ยงและกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการประสานงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และจะขยายการดำเนินการให้ครอบคลุมหน่วยงานอื่นเพิ่มเติมในระยะต่อไป เพื่อร่วมกันรักษาระบบนิเวศ (ecosystem) ด้านการชำระเงินให้ปลอดภัยและน่าเชื่อถือ

ด้านความมั่นคงปลอดภัยของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และความพร้อมรับมือภัยไซเบอร์

การเติบโตแบบก้าวกระโดดของการชำระเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องของไวรัส COVID-19 สะท้อนให้เห็นการปรับตัวพฤติกรรมของประชาชนไทยไปสู่ยุคดิจิทัล ธปท. จึงให้ความสำคัญในการดูแลให้ประชาชนผู้ใช้บริการชำระเงินดิจิทัลเกิดความเชื่อมั่นต่อระบบชำระเงิน ทั้งการใช้บริการได้อย่างต่อเนื่องและมีความปลอดภัย

ธปท. ดูแลให้มีการยกระดับศักยภาพของระบบโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศที่สำคัญให้มีเสถียรภาพ เพียงพอรองรับการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีระบบป้องกันและติดตามและรับมือด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้ใช้บริการ โดยดูแลให้มีการเตรียมความพร้อมของระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงินครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านบุคลากรกระบวนการทำงาน และกลไกการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในปีนี้ผู้กำกับดูแลภาคการเงิน คือ ธปท. สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) สร้างความตระหนักและความรู้ต่อความเสี่ยงจากภัยไซเบอร์ ผ่านการจัดงานสัมมนา Cyber Resilience Leadership: Herd Immunity อีกทั้งร่วมกับศูนย์ประสานงานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยเทคโนโลยีสารสนเทศภาคธนาคาร (Thailand Banking Sector CERT: TB-CERT) จัดหลักสูตรอบรมเทคนิคเชิงลึกในการติดตามดูแลระบบบริการให้มีปลอดภัย สามารถรับมือหากเกิดภัยคุกคามได้ทันการณ์ โดยเฉพาะภัยจากบุคคลภายนอก (supply chain risk) รวมทั้งจัดให้มีการสรรหาบุคลากรเฉพาะทางด้านไซเบอร์ที่ขาดแคลนผ่านการจัด Financial Cybersecurity Boot Camp และ Tech Career Coaching ภายใต้แนวคิด “Boosting Your Excellent and Step Toward Success” เพื่อค้นหาบุคลากรที่มีศักยภาพ และได้ร่วมสร้างภูมิคุ้มกันรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์กับสำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (สกมช.) โดยร่วมฝึกทดสอบการรับมือภัยไซเบอร์ระดับประเทศด้วย (Thailand’s National Cyber Exercise 2021)

ความท้าทายในการกำกับดูแลความมั่นคงปลอดภัยของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อเนื่อง คือ การปรับการกำกับดูแลให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและทันเทียมกับการปรับตัวของมาตรฐานสากล ในปี 2564 ธปท. ได้ปรับให้มีเกณฑ์การบริหารจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT risk management) และแนวปฏิบัติการบริหารความเสี่ยงด้านไซเบอร์ขั้นต่ำ (cyber hygiene) ให้ครอบคลุมการดูแลผู้ประกอบการธุรกิจการชำระเงิน โดยให้ผู้ประกอบธุรกิจชำระเงินประเมินความพร้อมของตนเอง (self-assessment) อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ธปท. ได้ออกกรอบการประเมินความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์ฉบับปรับปรุง (Cyber Resilience Assessment Framework: CRAF version 2.0) ให้ครอบคลุมความเสี่ยงจากภัยคุกคามใหม่ เพื่อให้ระบบการชำระเงินมีความปลอดภัยและประชาชนผู้ใช้บริการเกิดความเชื่อมั่นในการใช้บริการ

ด้านการจัดการทุจริตที่เกี่ยวกับธุรกรรมชำระเงิน

ปัจจุบันการหลอกลวงทุจริตและภัยการเงินออนไลน์มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง รวมถึงมีรูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลให้มีผู้ใช้บริการทางการเงินที่ได้รับความเดือนร้อนจากการหลอกลวงทุจริตทางออนไลน์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ธปท. ได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

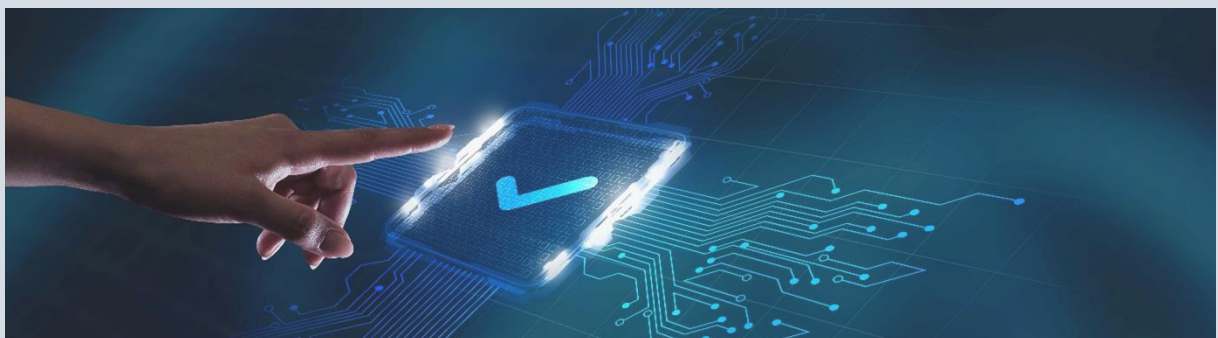
มาตรการป้องกันปัญหาในเชิงรุก รวมทั้งให้ความรู้ความเข้าใจและเตือนภัยประชาชนให้ทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง ผ่านการดำเนินการในหลายมิติ เช่น 1) กำชับสถาบันการเงินและตัวแทนทางการเงิน (banking agent) เพิ่มความรัดกุมและเข้มงวดการเปิดบัญชีให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การรู้จักตัวตนลูกค้า (Know Your Customer : KYC) เพื่อป้องกันการทุจริตสวมตัวตนเปิดบัญชีของผู้ใช้บริการ 2) ผลักดันให้สถาบันการเงินมีเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและตรวจจับความผิดปกติของธุรกรรมทางการเงินได้อย่างเท่าทัน เพื่อให้สามารถระงับธุรกรรมต้องสงสัย และแจ้งเตือนผู้ให้บริการให้ทราบก่อนเกิดความเสียหายได้อย่างทันท่วงที 3) จัดให้มีช่องทาง call

center ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน โทร 1213 เพื่อรับเรื่องร้องเรียนและให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาจากการใช้บริการทางการเงิน และจัดให้มีระบบตรวจสอบรายชื่อผู้ประกอบการธุรกิจทางการเงินที่ได้รับใบอนุญาตผ่านเว็บไซต์ของ ธปท. (BOT License Check) เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบรายชื่อผู้ให้บริการที่ถูกกฎหมาย นอกจากนี้ ธปท. ได้ร่วมมือกับสมาคมธนาคารไทยและสถาบันการเงินในการสร้างความตระหนักรู้และการแจ้งเตือนภัยแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางที่หลากหลายของ ธปท. และสถาบันการเงิน อาทิ เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย โมบายแอปพลิเคชัน

กรอบที่ 2: ข้อควรระวังในการทำธุรกรรมออนไลน์

ปัจจุบันผู้บริโภคนิยมซื้อสินค้าผ่านร้านค้าออนไลน์ หรือ “e-Commerce” โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ปริมาณการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิต/เดบิตของธุรกรรมออนไลน์เพิ่มสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดดเช่นเดียวกัน

เพื่อให้การดูแลความปลอดภัยของธุรกรรมออนไลน์เข้มแข็งมากขึ้น ธปท. ได้ออกมาตรการให้สถาบันการเงินยกระดับความเข้มข้นในการตรวจจับแจ้งเตือนผู้ให้บริการ โดย**เพิ่มการตรวจจับความผิดปกติให้ครอบคลุมธุรกรรมที่มีจำนวนน้อย** เพิ่มการแจ้งเตือนการทำธุรกรรมทุกรายการ และเพิ่มมาตรการการยืนยันตัวตนในการใช้บัตรเดบิตกับร้านค้าออนไลน์ อีกทั้งได้ร่วมกับหน่วยงานกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมาย**บูรณาการกระบวนการดำเนินคดี** ให้ครอบคลุมกรณีประชาชนอาจได้รับผลกระทบต่อความเสียหายทางการเงินที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้เจตนา ตลอดจนประสานความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับการป้องกันภัยคุกคามอื่นในระยะยาว และจัดให้มีการส่งเสริมความรู้และสื่อสารแนวทางระมัดระวังภัยในลักษณะต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง

6 เรื่องต้องทำ

เพื่อรองรับธุรกรรมการเงินออนไลน์ด้วยบัตรเครดิตและบัตรเดบิต อย่างปลอดภัย

สังเกต

ทำธุรกรรมการเงินกับร้านค้าออนไลน์ที่มาเชื่อถือ หลีกเลี่ยงการทำธุรกรรมหรือไม่ผูกข้อมูลบัตรเดบิต และบัตรเครดิตกับร้านค้าออนไลน์ที่ไม่มีระบบการยืนยันตัวตนด้วย One Time Password (OTP) หรือที่ไม่ใช้เทคโนโลยี 3D Secure

เก็บรักษา

รักษาข้อมูลที่ใช้ทำธุรกรรมทางการเงิน ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลทางการเงินแก่บุคคลอื่น เช่น หมายเลขบัตรเดบิต บัตรเครดิต เลขท้ายหลังบัตรเครดิต (CVC) ไม่ส่งต่อ OTP ไม่ว่ากรณินใด

จำกัด

กำหนดวงเงินการทำธุรกรรมการเงินออนไลน์ให้เหมาะสม หรือปรับวงเงินการทำธุรกรรมเป็นศูนย์ หากยังไม่มีความต้องการจะใช้เพื่อชำระค่าสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์

ตรวจสอบ

ตรวจสอบยอดการใช้จ่ายอย่างสม่ำเสมอ และเปิดใช้บริการแจ้งเตือนจากผู้ให้บริการ เช่น การแจ้งเตือนเงินเข้า-เงินออกจากบัญชีธนาคาร หรือการทำธุรกรรมด้วยบัตรเครดิตและบัตรเดบิต

ติดต่อ

รีบแจ้งธนาคารเจ้าของบัตรโดยตรงทันที หากมีข้อสงสัยหรือพบรายการบัญชีผิดปกติ

ติดตาม

ติดตามข่าวสารจากช่องทางที่เป็นทางการของธนาคารอย่างสม่ำเสมอ

การปรับกฎเกณฑ์รองรับนวัตกรรมทางการเงิน

ธปท. จัดให้มีการรับฟังความเห็นจากผู้ประกอบธุรกิจชำระเงิน เพื่อประเมินปัญหาและอุปสรรคของเกณฑ์การกำกับดูแลทั้งหมดภายใต้ พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 เพื่อนำไปสู่การ **ทบทวนและปรับปรุงเกณฑ์ตามกรอบ Regulatory Impact Assessment (RIA)** เพื่อให้เกณฑ์การกำกับดูแลเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง และเท่าทันกับพัฒนาการของเทคโนโลยีและความเสี่ยงที่เปลี่ยนแปลงไป จากผลการประเมิน ได้จัดให้มีแผนการปรับปรุงเกณฑ์เป็น 3 ระยะได้แก่ **ระยะสั้น** เป็นการปรับเกณฑ์ให้มีความชัดเจนและให้รายละเอียดเพิ่มเติมมากขึ้น เพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจเกิดความเข้าใจ สามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในปี 2564 **ระยะปานกลาง** เป็นการปรับปรุงสาระสำคัญของเกณฑ์ให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจและเกณฑ์อื่น ๆ ที่สามารถดำเนินการได้เสร็จภายในปี 2565 และ **ระยะยาว** เป็นการปรับปรุงเกณฑ์ในเชิงนโยบาย ที่ต้องมีการศึกษาและหารือประเด็นในระดับนโยบาย

ในปี 2564 ธปท. ได้ออกหลักเกณฑ์ที่สำคัญได้แก่ **แนวนโยบายการรู้จักและการบริหารจัดการตามความเสี่ยงร้านค้าสำหรับการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์** (Policy Guideline: Know Your Merchant (KYM)) เพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจใช้เป็นแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการกำหนดกระบวนการรู้จักและการบริหารจัดการตามความเสี่ยงร้านค้าอย่างเพียงพอเหมาะสมสอดคล้องกับระดับความเสี่ยงของร้านค้า ช่วยเพิ่มความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือรองรับการทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2565

นอกจากนี้ ธปท. ได้ออกแนวปฏิบัติให้ผู้ประกอบธุรกิจใช้เป็นแนวทางในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการทางการเงิน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยยังมีการดูแลความเสี่ยงของเทคโนโลยีอย่างรัดกุม เพื่อคงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นและความปลอดภัยในการใช้บริการทางการเงิน เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2564 ธปท. ได้ออก **แนวปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain)** ในการให้บริการทางการเงิน โดย ธปท. เห็นความสำคัญและโอกาสของการนำเทคโนโลยีบล็อกเชน มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ ตลอดจนพัฒนานวัตกรรมทางการเงินและระบบการเงินของประเทศไทย เช่น การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลธุรกรรมการเงิน การโอนเงินระหว่างประเทศ การออกหนังสือค้ำประกัน อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้การบริหารจัดการข้อมูลในเครือข่ายบล็อกเชน มีความปลอดภัย น่าเชื่อถือ ถูกปลอมแปลงแก้ไขได้ยาก และช่วยลดขั้นตอนการทำงาน ลดต้นทุนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และต่อยอดการพัฒนาบริการทางการเงินได้หลากหลายด้วย

กรอบที่ 3: ภาคการเงินไทยเตรียมพร้อมรองรับ PDPA มีผลบังคับใช้ 1 มิถุนายน 2565

ธปท. ร่วมกับหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินและสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (สคส.) ผลักดันให้ภาคการเงินไทยมีการเตรียมความพร้อมในทางปฏิบัติของภาคธุรกิจ โดยสนับสนุนให้สมาคมธนาคารไทยมีแนวปฏิบัติด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Guideline on Personal Data Protection for Thai Banks) เพื่อให้ธนาคารสมาชิกเข้าใจและสามารถนำกฎหมาย PDPA มาถือปฏิบัติได้จริง และเป็นมาตรฐานให้ภาคธุรกิจการเงินอ้างอิงและประยุกต์ใช้ในการดำเนินการรองรับ PDPA ให้มีการบริหารจัดการดูแลข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าอย่างเหมาะสม ปลอดภัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้อสำคัญ ได้แก่ หลักการสำคัญในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แบ่งตามวงจรชีวิตของข้อมูล (data life cycle) สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (data subject rights) และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจตื่นตัวและเตรียมการอย่างต่อเนื่อง โดยที่ผ่านมา ธปท. ได้จัดงานสัมมนาออนไลน์ “PDPA ก่อนบังคับใช้...อะไรที่ต้องพร้อม” ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบธุรกิจและประชาชน มีการทำการประเมินความพร้อมของผู้ประกอบธุรกิจภายใต้การกำกับ (self-assessment) ทั้งธนาคารพาณิชย์ ผู้ให้บริการทางการเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (non-bank) และ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (Specialised Financial Institutions: SFIs) และติดตามให้ผู้ประกอบธุรกิจมีความพร้อมได้ทันก่อนกฎหมายบังคับใช้ในวันที่ 1 มิถุนายน 2565 ตลอดจนมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ความรู้ให้กับสาธารณะอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ได้จัดให้มีการสร้างแนวทางการร่วมมือด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของภาคการเงินร่วมกับ ก.ล.ต. คปภ. และ สคส. เพื่อให้การประสานงานเมื่อกฎหมายมีการบังคับใช้เป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งทั้ง 4 หน่วยงานได้มีการลงนาม MOU ร่วมกันเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2565 โดยขอบเขตความร่วมมือแบ่งเป็น 4 กรอบสำคัญ ได้แก่ 1) การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแลด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล 2) การกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และแนวทางการกำกับดูแลด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล 3) การแลกเปลี่ยนข้อมูล และ 4) การสร้างความรู้และพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

โดยความร่วมมือระหว่างผู้กำกับดูแลภายใต้ MOU ฉบับนี้ จะช่วยให้การกำกับดูแลและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของภาคการเงินมีความสอดคล้อง ไม่ทับซ้อน มีการประสานงานในกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อให้มีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ในการทำธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจ และการพัฒนาการให้บริการทางการเงินมีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดียิ่งขึ้น

ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม

- [แนวปฏิบัติด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล \(Guideline on Personal Data Protection for Thai Banks\)](#)
- งานสัมมนา PDPA “PDPA ก่อนบังคับใช้...อะไรที่ต้องพร้อม”
- พิธีการลงนาม MOU “พิธีการลงนาม บันทึกข้อตกลงความร่วมมือด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภาคการเงิน ระหว่าง ธปท. คปภ. ก.ล.ต. และ สคส.”

กรอบที่ 4: ยกระดับความมั่นใจในการชำระเงินดิจิทัล

จากปริมาณการใช้จ่ายที่จู่ดขายและผ่านช่องทางออนไลน์ที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ธปท. จึงได้ผลักดันให้ผู้ประกอบธุรกิจทำความรู้จักและยืนยันตัวตนลูกค้า (Know Your Customer: KYC) และร้านค้าที่ให้บริการ (Know Your Merchant: KYM) เพื่อเพิ่มความมั่นใจและป้องกันความเสี่ยงจากการทำธุรกรรมชำระเงินดิจิทัล หากยังสงสัยว่า KYC และ KYM คืออะไรหรือแตกต่างกันอย่างไร มาทำความรู้จักกันได้จากภาพด้านล่าง

KYC และ KYM คืออะไร?

ในการทำธุรกรรมทางการเงิน

KYC

Know Your Customer

การทำความรู้จัก “ลูกค้า”

? การยืนยันตัวตนของลูกค้า เมื่อเปิดบัญชีเงินฝาก หรือ e-Money ครั้งแรก

? การทำธุรกรรมทางการเงินปลอดภัย นำเชื่อถือ ป้องกันการแอบอ้างสวมรอยของมิจฉาชีพ

? สะดวกจากการมีช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ในการยืนยันตัวตนเพื่อเปิดบัญชี

? ผู้ประกอบธุรกิจรวบรวมและตรวจสอบข้อมูล หลักฐาน เพื่อยืนยันว่าเป็นบุคคลเดียวกัน กับที่มาเปิดบัญชีจริง

ข้อมูลและหลักฐาน เช่น

- ชื่อ-สกุล
- ที่อยู่
- บัตรประชาชน

*ข้อมูลและหลักฐานแสดงตนขึ้นอยู่กับประเภท บริการและช่องทางการเปิดบริการ

KYM

Know Your Merchant

การทำความรู้จัก “ร้านค้า”

? ผู้ประกอบธุรกิจชำระเงิน รู้จักและยืนยันตัวตน ของร้านค้าที่ให้บริการครั้งแรก

? มั่นใจในร้านค้าที่ใช้บริการว่าเป็นร้านค้าที่มีอยู่จริง สดใต้อาการถูกฉ้อโกง

? มีช่องทางชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ปลอดภัย และนำเชื่อถือ ป้องกันการทุจริตและฟอกเงิน จากร้านค้า

? ผู้ประกอบธุรกิจรวบรวมและตรวจสอบข้อมูล หลักฐานจากร้านค้า เพื่อยืนยันว่าร้านค้า นำเชื่อถือและมีอยู่จริง

ข้อมูลและหลักฐาน ได้แก่

- ① ข้อมูลของเจ้าของร้าน เช่น ชื่อ-สกุล ที่อยู่ บัตรประชาชน
- ② ข้อมูลและหลักฐานการประกอบกิจการร้านค้า เช่น ประเภทร้านค้า และบริการในทะเบียนพาณิชย์

*ข้อมูลและหลักฐานแสดงตนขึ้นอยู่กับประเภทและความเสี่ยงร้านค้า

หมายเหตุ : ข้อมูลและหลักฐานการยืนยันตัวตน อ้างอิงตามหลักเกณฑ์ของ ธปท.

ยืนยันตัวตน

ได้ทางไหนบ้าง

ลูกค้าและร้านค้ายืนยันตัวตนผ่านสาขา หรือผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Application

Bank of Thailand

อ่านต่อได้ที่

- [หลักเกณฑ์การรู้จักลูกค้า \(Know Your Customer: KYC\) สำหรับการเปิดให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์](#)
- [แนวนโยบายการรู้จักและการบริหารจัดการตามความเสี่ยงร้านค้า สำหรับการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ \(Policy Guideline: Know Your Merchant \(KYM\)\)](#)

ความท้าทายในการกำกับดูแลการชำระเงินไทย

โลกการชำระเงินมีพัฒนาการที่รวดเร็วต่อเนื่องจากการใช้เงินสดและเช็ค มาสู่การชำระเงินดิจิทัล (digital payment) ขณะที่ในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา กำลังก้าวเข้าสู่โลกสกุลเงินดิจิทัล (digital currency) ที่เริ่มมีการเสนอให้เป็นสื่อกลางในการชำระเงิน รวมถึงการศึกษาและทดสอบการออกสกุลเงินดิจิทัล โดยธนาคารกลาง (retail CBDC) ของ ธปท. ซึ่งแน่นอนว่าการเปลี่ยนแปลงด้านการชำระเงินที่รวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี รูปแบบธุรกิจ และผู้เล่น นำมาซึ่งความท้าทายของการกำกับดูแลการชำระเงินให้เท่าทัน ดังนี้

1) เทคโนโลยี และรูปแบบธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและซับซ้อน

เช่น เทคโนโลยี Blockchain เทคโนโลยี biometrics ที่ถูกนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการเงิน อย่างไรก็ตามการนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้งานจะต้องคำนึงถึงการดูแลความเสี่ยงและคุ้มครองผู้ใช้บริการอย่างเหมาะสม ซึ่งต้องจัดให้มีการทดสอบการนำเทคโนโลยีมาใช้ในวงจำกัดผ่าน regulatory sandbox ก่อนเปิดให้บริการในวงกว้าง ตลอดจนการเข้ามามีบทบาทต่อภาคการเงินไทยของสินทรัพย์ดิจิทัล (digital asset) ที่หน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องจะต้องประเมินความเสี่ยงและผลกระทบให้รอบด้าน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาขอบเขตในการกำกับดูแลต่อไป

2) ผู้เล่นรายใหม่ที่หลากหลาย ซึ่งอาจมีรูปแบบและพื้นฐานการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกัน โดยจะต้องมีการสื่อสารทำความเข้าใจ

เข้าใจกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจการชำระเงิน รวมถึงการทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ยืดหยุ่น ไม่เป็นอุปสรรค ลดภาระ และป้องกันไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการแข่งขันแก่ผู้ประกอบการด้วย

3) การวางกลยุทธ์หรือทิศทางการชำระเงินไทยที่ยากและซับซ้อนขึ้น

ด้วยบทบาทของ ธปท. มีทั้งการผลักดันการนำนวัตกรรมมาพัฒนาบริการชำระเงิน ขณะที่ต้องกำกับดูแลความเสี่ยงให้เหมาะสมเท่าทัน ซึ่งต้องสร้างให้เกิดความสมดุลระหว่างสองบทบาทดังกล่าว การวางกลยุทธ์หรือทิศทางการชำระเงินไทยภายใต้โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้น จึงต้องพิจารณาให้รวดเร็วเท่าทัน ขณะที่ต้องมองและประเมินให้รอบด้านด้วย

4) การปรับการกำกับดูแลเท่าทัน

ซึ่งเป็นความท้าทายที่สำคัญของ ธปท. ในการวางทิศทางที่จะปรับการกำกับดูแลให้มีความยืดหยุ่นเพียงพอที่ผู้ประกอบการชำระเงินสามารถปรับตัว พัฒนานวัตกรรม และรับมือกับความเสี่ยงรูปแบบใหม่ ๆ ที่มีนัยสำคัญได้อย่างเท่าทัน เช่น การปรับแนวทางกำกับดูแลให้เหมาะสมกับความเสี่ยงของผู้ประกอบธุรกิจที่หลากหลายขึ้น การทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคและลดภาระแก่ผู้ประกอบการ รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการกำกับตรวจสอบให้มีความคล่องตัวและสามารถติดตามดูแลความเสี่ยงได้อย่างรวดเร็ว ช่วยลดกระบวนการและระยะเวลาของการกำกับดูแลได้

III. แนวโน้มธุรกรรมด้านการชำระเงิน

“The Way We Pay”

- พฤติกรรมการชำระเงินของคนไทยผ่าน Payment diary
- คนไทยใช้การชำระเงินดิจิทัลเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง
- พฤติกรรมการใช้จ่ายของคนไทยเปลี่ยนไป
- เงินสดยังคงมีอยู่ แต่อาจไม่ใช่ทางเลือกหลักในอนาคต
- ช่องทางบริการการชำระเงินเปลี่ยนไปตามพฤติกรรมของคนไทย

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา คนไทย ทั้งประชาชน ภาครัฐ และภาคธุรกิจปรับตัวพฤติกรรมทางการเงิน ไปสู่โลกดิจิทัลมากขึ้น เนื่องจากบริการชำระเงิน สะดวก รวดเร็ว และมีค่าธรรมเนียมถูกลง ประกอบกับการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่เป็นตัวเร่งสำคัญ ให้การชำระเงินดิจิทัลเป็นทางเลือกหลักในการ ชำระเงินของคนไทยเร็วขึ้น โดย **การชำระเงินดิจิทัล ของคนไทย ณ สิ้นปี 2564 อยู่ที่ 312 ครั้งต่อคน ต่อปี** เพิ่มขึ้นจาก 202 ครั้งต่อคนต่อปี ณ สิ้นปีก่อนหน้า และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมทางการเงินของคนไทย ที่สนับสนุนการวางแนวทางส่งเสริมการชำระเงิน ดิจิทัลให้แพร่หลายขึ้น ธปท. ได้ริเริ่ม **โครงการ สำนักรวการบันทึกพฤติกรรมทางการเงินประจำวัน ของประชาชน (Payment Diary)** ผ่านการ สัมภาษณ์แบบ face-to-face และทางโทรศัพท์จาก กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 6,020 ตัวอย่าง กระจายตัว ตามเพศ ช่วงอายุ พื้นที่อยู่อาศัย และอาชีพ ครอบคลุม 7 พื้นที่ทั่วประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพฯ และปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ โดยสำรวจในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน 2564 ก่อนเกิดการระบาดของโรคโควิด 19 ระลอก 3

การสำรวจดังกล่าว นับเป็นครั้งแรกในไทยและ เอเชียที่ประยุกต์ใช้รูปแบบเชิงสังคม-จิตวิทยา (Socio-psychology model) ในการวางโครงสร้าง แบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและถูกต้อง มากกว่าการสำรวจในรูปแบบเดิม ทั้งนี้ ผลสำรวจ พบว่า ในปัจจุบันคนไทยยังคงมีการใช้เงินสดเป็นหลัก ด้วยเหตุผลในเชิงจิตวิทยา เช่น การใช้ตามความรู้สึก ใกล้เคียง ความสะดวกของร้านค้า ช่องทางการรับ รายได้ (ตามรายละเอียดในหัวข้อถัดไป) แต่มี แนวโน้มที่ดีของการชำระเงินดิจิทัลมากขึ้น โดย

โครงการภาครัฐถือเป็นแรงจูงใจสำคัญในการส่งเสริม ให้คนไทยทดลองใช้และเปลี่ยนพฤติกรรมมาชำระเงิน ด้วยช่องทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ขณะเดียวกัน ร้านค้าเองก็ปรับตัวเพื่อรับชำระเงินดิจิทัลด้วย

เมื่อพิจารณาสถิติการชำระเงินปี 2564 พบว่า ยังคงสะท้อนพฤติกรรมทางการเงินของคนไทยที่ เปลี่ยนไปทำธุรกรรมผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้น ต่อเนื่อง ทดแทนการทำธุรกรรมผ่านสาขาและเครื่อง ATM/CDM สอดคล้องกับจำนวนช่องทางบริการการ ชำระเงินที่ทยอยลดลงตามพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป เช่นเดียวกับการถอนและฝากเงินสดที่มีแนวโน้มลดลง ซึ่งในระยะต่อไปเงินสดอาจถูกลดบทบาทลงแทนที่ ด้วยความนิยมของบริการชำระเงินใหม่ ๆ เช่น QR payment ที่สามารถสแกนจ่ายเงินจาก mobile banking โดยไม่จำเป็นต้องพกหรือสัมผัสเงินสด แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนจากธุรกรรม mobile banking ที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องตลอดหลายปีที่ผ่านมา และมีมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการลดลงเรื่อย ๆ สะท้อน การใช้จ่ายในชีวิตประจำวันที่เพิ่มขึ้นนั่นเอง

แนวโน้มธุรกรรมทางการเงินปี 2564 ล้วน สะท้อนให้เห็นถึงการก้าวไปข้างหน้าของประเทศไทย ในการมุ่งเข้าสู่การเป็นสังคมที่ใช้เงินสดน้อยลง (less-cash society) ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาค ส่วนในการส่งเสริมและปรับพฤติกรรมในระยะยาวให้ คนไทยหันมาใช้บริการชำระเงินดิจิทัลกันอย่าง แพร่หลายและครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งสะท้อนในข้อมูล สถิติ แนวโน้มธุรกรรมด้านการชำระเงินที่ ธปท. ติดตามอย่างต่อเนื่อง สรุปสถิติที่สำคัญดังนี้

พฤติกรรมกรรมการชำระเงินของคนไทยผ่าน Payment diary

ผลสำรวจ Payment diary ปี 2564 พบว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังใช้เงินสดเป็นสื่อหลักในการชำระเงิน โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 100% ยังคงพกเงินสดติดตัว และราว 50% ของกลุ่มตัวอย่างใช้เฉพาะเงินสดเท่านั้นในการใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน และพบว่าในอีกส่วนหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นส่วนน้อยกว่า เลือกใช้การชำระเงินดิจิทัลเป็นหลัก จึงอาจสรุปเบื้องต้นได้ว่า **สถิติธุรกรรมการชำระเงินดิจิทัลที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องนั้น กระจุยตัวอยู่ในบางกลุ่มคนเท่านั้น** ดังนั้น การส่งเสริมการชำระเงินดิจิทัลให้แพร่หลายและครอบคลุมคนไทยทุกกลุ่มมากยิ่งขึ้น จึงเป็นโจทย์สำคัญ

ผลการสำรวจยังพบว่า คนไทยส่วนใหญ่มีความพร้อมทั้งในเรื่องอุปกรณ์ เช่น มีสมาร์ตโฟนที่รองรับการชำระเงินดิจิทัล และเคยมีประสบการณ์ทดลองใช้การชำระเงินดิจิทัลมาแล้ว แต่ก็ยังอาจเลือกใช้เงินสดเป็นสื่อหลักในการชำระเงินอยู่ดี นอกจากนี้ โครงการภาครัฐ เช่น โครงการ “คนละครึ่ง” เป็นแรงจูงใจสำคัญ

ในการส่งเสริมให้คนไทยทำความรู้จัก ทดลองใช้ และเปลี่ยนพฤติกรรมหันมาชำระเงินด้วยช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านแอปพลิเคชัน “เปาตั้ง” ขณะเดียวกันก็ทำให้ร้านค้าปรับตัวเพื่อรับชำระเงินดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร โซห่วย หาบเร่ แผงลอยในตลาดนัด หรือฟู้ดติลเลอร์ อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจพบข้อมูลที่น่าสนใจ คือ หากโครงการภาครัฐสิ้นสุดลง มีกลุ่มตัวอย่างเพียง 27% ที่จะยังใช้เปาตั้งต่อ และ 36% จะใช้ mobile banking เพิ่มขึ้น ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างกว่า 65% จะกลับไปใช้เงินสด

ผลสำรวจครั้งนี้ได้เจาะลึกถึงเหตุผลเบื้องหลังของพฤติกรรมกรรมการชำระเงินของคนไทย และพบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการชำระเงินที่สำคัญ ได้แก่ **ความเคยชินในการชำระเงิน** เมื่อก่อนเคยใช้จ่ายใช้สอยด้วยเงินสด ก็เลยมักจะหยิบเงินสดมาใช้ก่อนเสมอ และ **เจตนาในการชำระเงิน** ซึ่งได้รับผลร่วมจากตัวแปรอื่น และส่งผลต่อเนื่องมาถึงพฤติกรรมชำระเงินที่สำคัญ ได้แก่

ภาพที่ 7: ผลสำรวจ payment diary ที่น่าสนใจ

“ แฟนและเพื่อนใช้เงินสด
ก็เลยใช้แต่เงินสดตามเขา ”

การยอมรับหรือความต้องการของร้านค้าในเรื่อง
ช่องทางการจ่ายเงิน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่ม
ตัวอย่างเลือกใช้บริการชำระเงินตามช่องทางที่ยอมรับ
เช่น ในตลาดหรือร้านอาหารข้างทางรับเงินสด แม้จะ
เป็นกลุ่มตัวอย่างที่คุ้นเคยกับการชำระเงินดิจิทัลก็
ยังคงต้องใช้เงินสดในการชำระเงิน

“ ได้รับค่าจ้างเป็นเงินสด
ก็ใช้จ่ายด้วยเงินสด ”

ทัศนคติต่อการเลือกวิธีจ่ายเงินของแต่ละคน แม้
ในกลุ่มคนที่ใช้การชำระเงินดิจิทัลเป็นหลักเอง ก็ยังคง
มีความคิดว่าการใช้เงินสดทำได้รวดเร็วกว่าการ
ชำระเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์

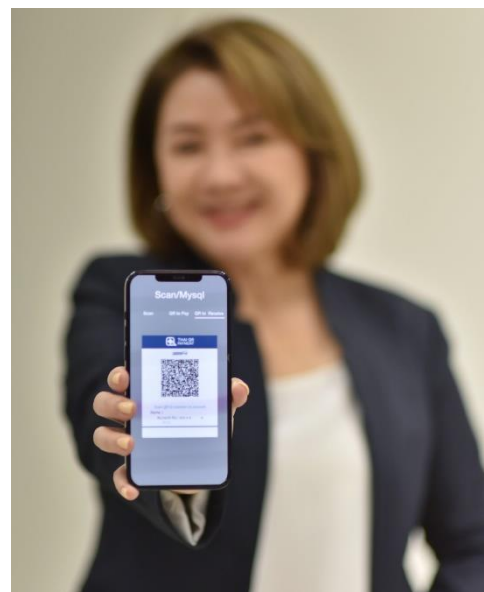
ทั้งหมดนี้ เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้คนไทยยัง
เลือกเงินสด แม้มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ หรือเคย
มีประสบการณ์ทดลองใช้การชำระเงินดิจิทัลมาแล้ว
ก็ตาม การเปลี่ยนความเคยชินและปรับพฤติกรรมยัง
อาจต้องใช้เวลา จึงจำเป็นต้องวางแนวทางการ
ส่งเสริม การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความมั่นใจ
รวมถึงกระตุ้นการใช้การชำระเงินดิจิทัลของ
ประชาชนไทยในระยะยาวต่อไป โดยสรุปแนว
ทางการส่งเสริมการชำระเงินดิจิทัลที่สรุปได้จากผล
สำรวจ payment diary ดังภาพ

พฤติกรรมกรรมการชำระเงินตามคนรู้จักใกล้ชิดและ
กลุ่มคนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตนเอง เช่น แฟนหรือ
คู่สมรส เพื่อน หรือกลุ่มคนที่มีช่วงอายุ รูปแบบการใช้
ชีวิตใกล้เคียงกัน มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อชำระเงิน
ของกลุ่มตัวอย่าง มากกว่าพ่อ แม่ ลูก หรือหลาน

“ คิดว่าร้านค้าน่าจะอยากรับเงินสด
เลยชำระด้วยเงินสด ”

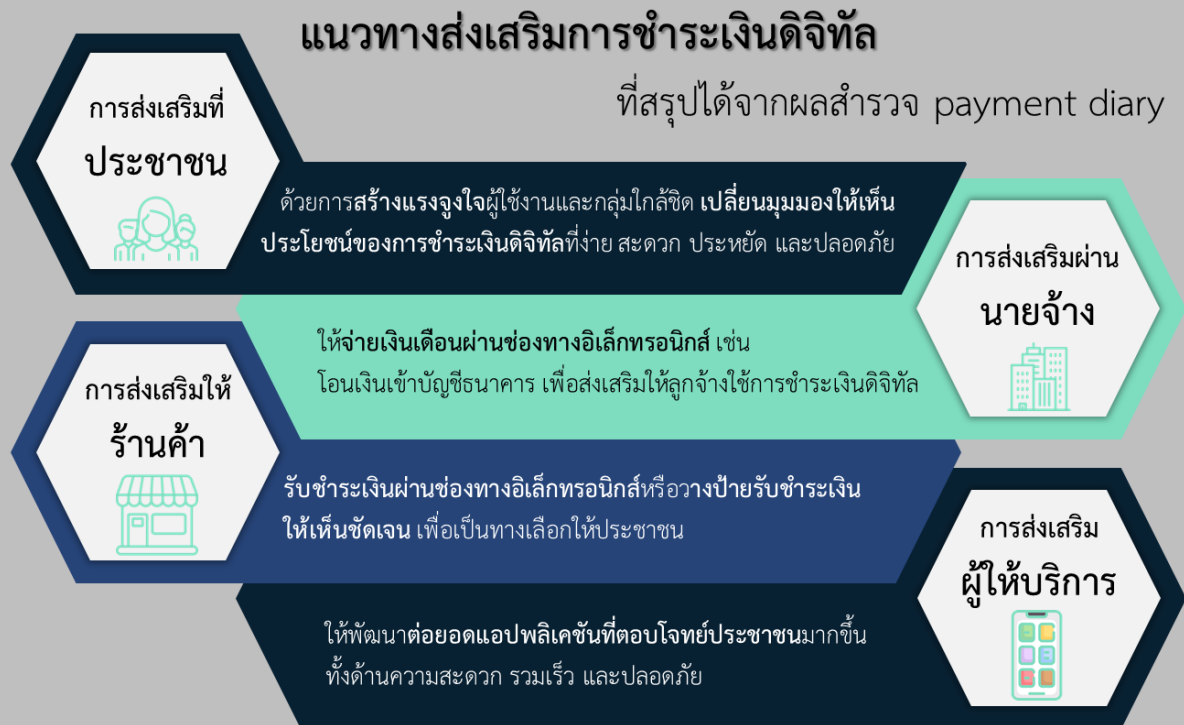
ช่องทางการรับรายได้ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ
เมื่อกลุ่มตัวอย่างได้รับเงินช่องทางไหน ก็มักใช้จ่าย
ด้วยช่องทางนั้น

“ คิดว่าใช้เงินสดมันเร็วกว่า
เลยมักจะใช้แต่เงินสด ”

ภาพที่ 8: แนวทางส่งเสริมการชำระเงินดิจิทัลที่สรุปได้จากผลสำรวจ payment diary

ตลอดจนการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการต่อยอดนโยบายหรือโครงการในอนาคตเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนใช้การชำระเงินดิจิทัลในวงกว้างขึ้นต่อไป

อ่านต่อได้ที่ [พฤติกรรมกรรมการชำระเงินผ่าน Payment diary](#)

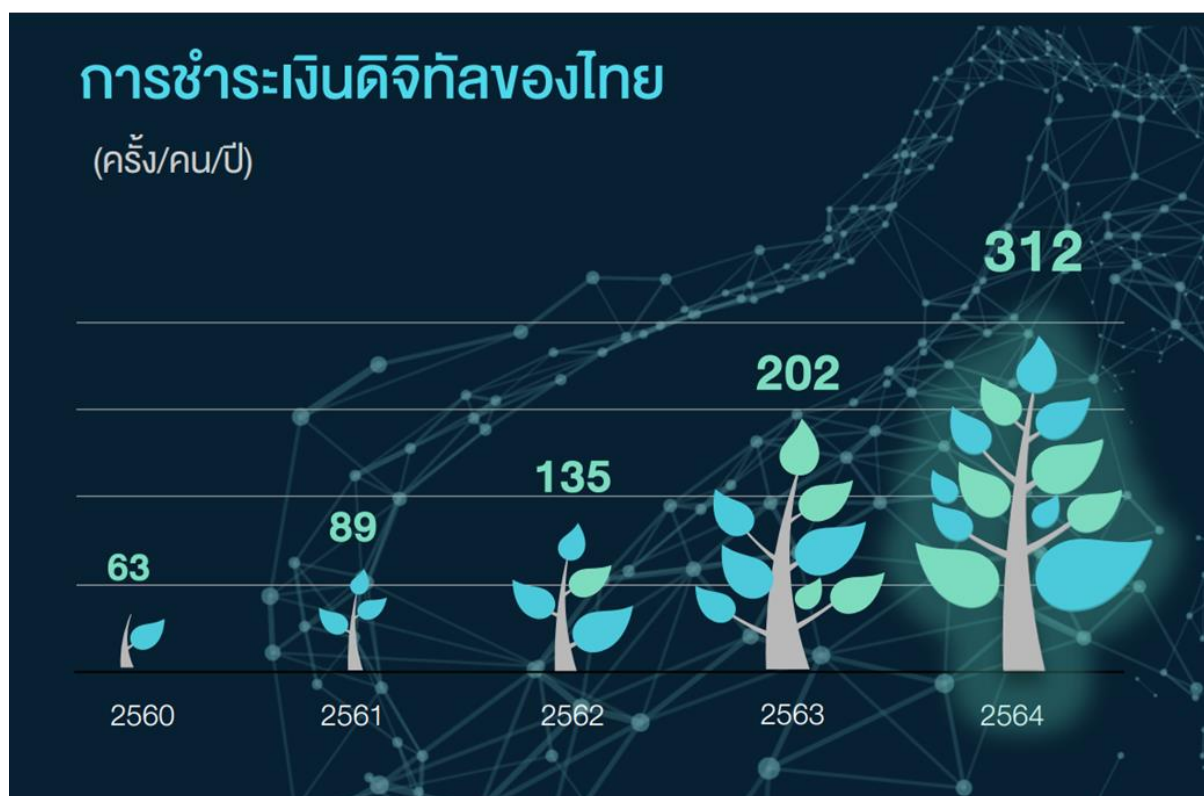

คนไทยใช้การชำระเงินดิจิทัลเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

คนไทยใช้การชำระเงินดิจิทัลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนจากปริมาณการชำระเงินดิจิทัลที่เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดตลอด 5 ปีที่ผ่านมา จาก 63 ครั้งต่อคนต่อปี ณ สิ้นปี 2560 มาอยู่ที่ 312 ครั้งต่อคนต่อปี ณ สิ้นปี 2564 และยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ด้วยความนิยมของการโอนเงินและชำระเงินผ่าน mobile banking การสแกนจ่ายผ่าน QR code ที่สามารถใช้จ่ายได้เกือบทุกที่ ทั้งห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ไปจนถึงร้านค้ารายย่อยหาบเร่แผงลอย ตลาดนัด ตลาดสด บริการขนส่งสาธารณะ การทำบุญที่วัดหรือมูลนิธิก็สามารถใช้การชำระเงินดิจิทัลแทนเงินสดได้ รวมไปถึงความนิยมของการใช้แอปพลิเคชัน e-Money ที่มีผู้ให้บริการรายใหม่ทยอยเปิดให้บริการเพิ่มขึ้น พร้อมกับโปรโมชั่นหรือคูปองส่วนลดจูงใจให้

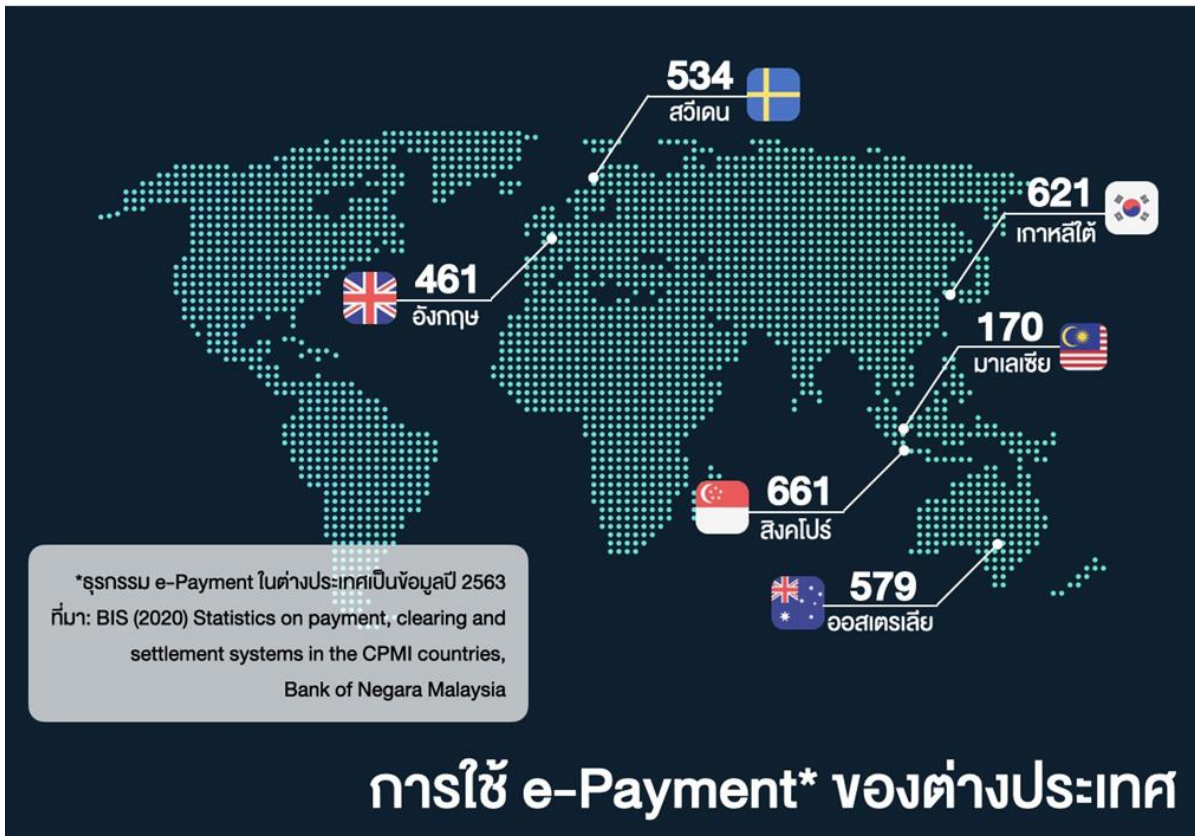
คนไทยได้ทดลองใช้บริการ ถือเป็นหนึ่งในบริการที่เพิ่มความสะดวก เอื้อให้คนไทยหันมาใช้ในการชำระเงินดิจิทัลเป็นทางเลือกหลักได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบกับประเทศที่มีการใช้การชำระเงินดิจิทัลเป็นช่องทางหลักในหลายประเทศประเทศไทยสามารถส่งเสริมผลักดันการชำระเงินดิจิทัลได้อีกมาก นอกจากนี้ ในช่วงการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ที่ภาครัฐได้พัฒนาแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” มารองรับมาตรการภาครัฐ โดยเฉพาะโครงการคนละครึ่ง โครงการเราเที่ยวด้วยกัน ทำให้ประชาชนสมัครใช้แอปพลิเคชันดังกล่าวสูงถึง 30 ล้านคน และมีการใช้งานที่กระจายในวงกว้าง สะท้อนการคุ้นชินในการชำระเงินดิจิทัลของคนไทยมากขึ้น

ภาพที่ 9: การชำระเงินดิจิทัล/คน/ปีของคนไทย

ภาพที่ 10: การใช้ e-Payment ต่อคนต่อปีของต่างประเทศ*

ภาคประชาชน

ปี 2564

ปริมาณธุรกรรมรวม 20.6 พันล้านรายการ

+42.1% จากปีก่อน

มูลค่าธุรกรรมรวม 63.4 ล้านล้านบาท

+28.4% จากปีก่อน

ปริมาณและมูลค่าการทำธุรกรรมการชำระเงินดิจิทัลของประชาชนปี 2564 ยังเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปีก่อนหน้าที่ 42.1% และ 28.4% ตามลำดับ โดยการโอนเงินและชำระเงินผ่านช่องทาง mobile banking/ internet banking ยังคงได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ด้วยอัตราเติบโต 63.6% จากปีก่อนหน้า และยังคงเป็นประเภทบริการที่มีสัดส่วนธุรกรรมสูงสุดเทียบกับการทำธุรกรรมทั้งหมดของประชาชน

เนื่องจากการใช้งานที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว รวมถึงถูกนำมาใช้งานในชีวิตประจำวันมากขึ้น สะท้อนจากการทำธุรกรรมต่อรายการในปี 2564 มีมูลค่าเฉลี่ยไม่ถึง 4,000 บาท ลดลงมากเมื่อเทียบกับปี 2560 ที่มีมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการสูงกว่า 12,000 บาท

เช่นเดียวกับการใช้ e-Money ที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ จากการใช้งานที่ง่าย สะดวก ประกอบกับมีส่วนลดหรือโปรโมชั่นจากผู้ให้บริการที่จูงใจ ไม่ว่าจะเป็นค่าอาหาร ค่าโดยสาร หรือการใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด

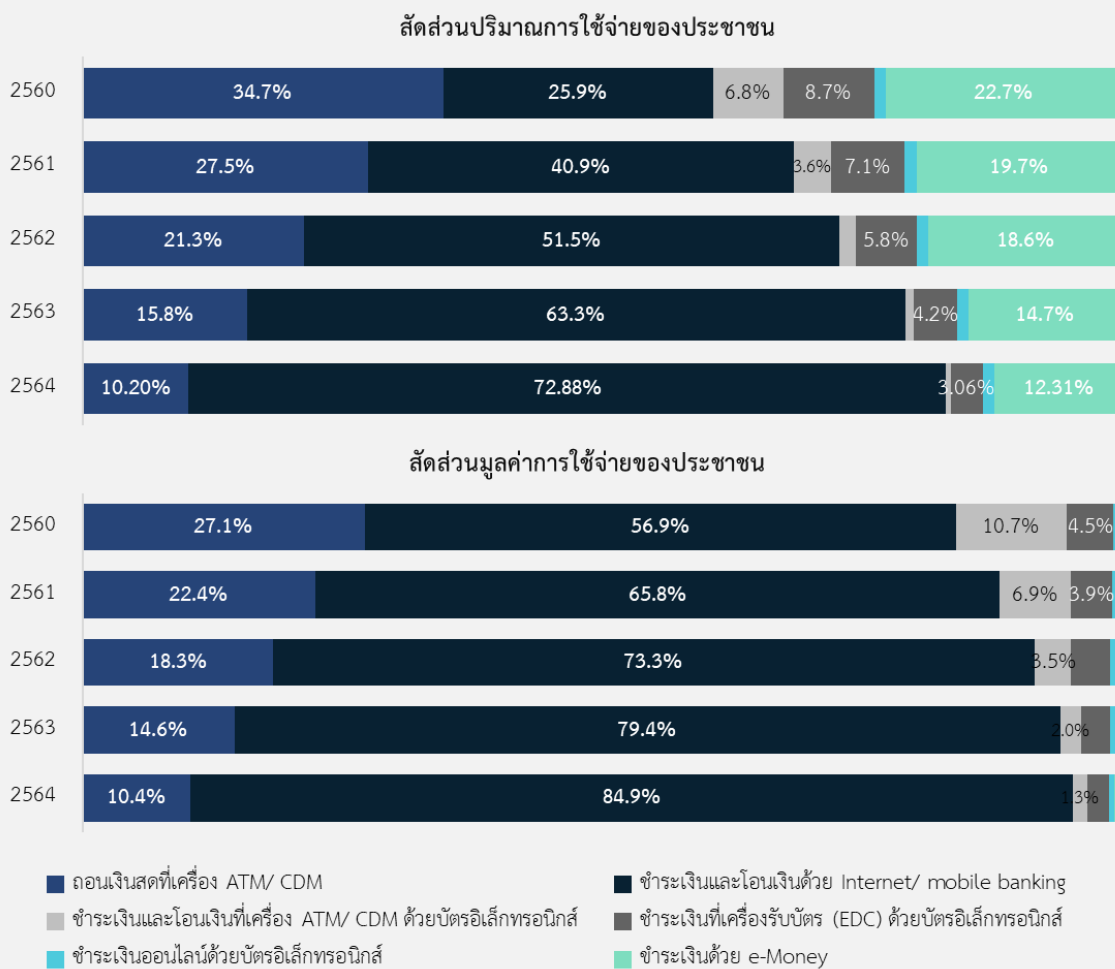
สำหรับบริการพร้อมเพย์ มียอดทะเบียนอยู่ที่ 68.6 ล้านหมายเลข โดยเป็นการลงทะเบียนด้วยเลขประจำตัวประชาชนสูงถึง 39.1 ล้านหมายเลข ลงทะเบียนด้วยเบอร์โทรศัพท์มือถือ 25.1 ล้านหมายเลข ในขณะที่ปริมาณธุรกรรมเฉลี่ยสูงถึง 36.2 ล้านรายการต่อวัน คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยกว่า 112.6

พันล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นการทำธุรกรรมผ่าน mobile banking และการเติมเงินเข้า e-Money เพื่อจับจ่ายใช้สอย ในขณะที่การชำระเงินด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านเครื่องรับบัตร (EDC) เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปีก่อนหน้า 4.7% ด้วยแนวโน้มของสถานการณ์แพร่ระบาดและมาตรการ lockdown ของภาครัฐที่ผ่อนคลายขึ้น ส่วนการชำระเงินด้วยบัตร

ผ่านช่องทางออนไลน์แม้ปริมาณธุรกรรมยังไม่สูงเท่าการใช้ผ่านเครื่อง EDC แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ด้วยความสะดวกไม่ต้องไปที่หน้าร้านค้า ประกอบกับความนิยมของแพลตฟอร์ม e-Commerce ที่มีการจัดโปรโมชั่นส่งเสริมการใช้จ่ายของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 11: สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายของประชาชน ปี 2560 – 2564

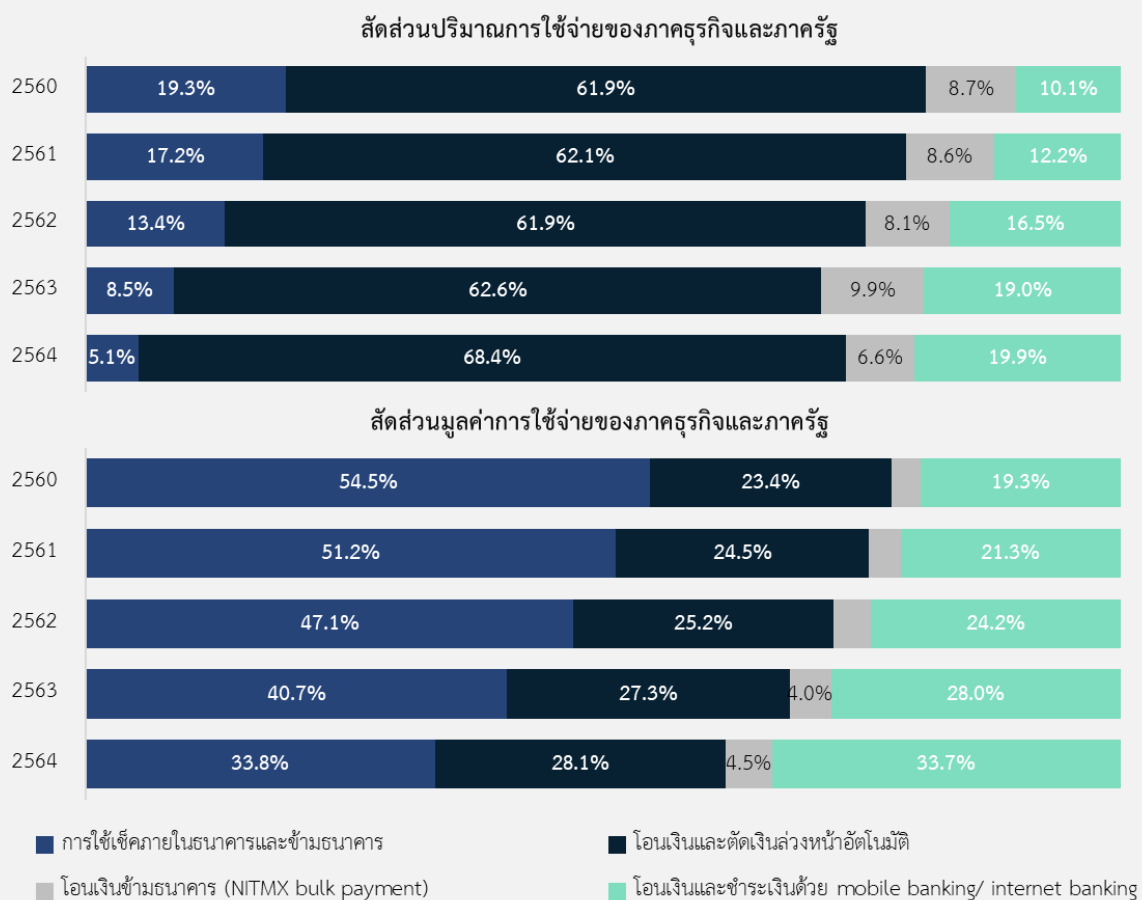

สำหรับการทำธุรกรรมของภาคธุรกิจและภาครัฐเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ทั้งด้านปริมาณและมูลค่าที่ 40.9% และ 5.8% ตามลำดับ โดยเป็นการโอนเงินและตัดเงินล่วงหน้าอัตโนมัติ (direct debit/ direct credit) ราว 69% ซึ่งเป็นการจ่ายเงินให้บริษัท

คู่ค้า จ่ายเงินเดือนพนักงาน ในเชิงมูลค่า ธุรกรรมของภาคธุรกิจและภาครัฐที่ทำผ่าน internet banking/ mobile banking มีสัดส่วนสูงขึ้นมาก สาเหตุอาจมาจากภาคธุรกิจเริ่มหันมาใช้ internet banking ทำธุรกรรมที่มีมูลค่าสูงขึ้น เนื่องจากปัจจุบันรองรับการทำรายการมูลค่าสูงไม่เกิน 2 ล้านบาทต่อรายการได้ ในขณะที่การใช้เช็คลดลงต่อเนื่องทั้งด้านปริมาณและมูลค่าที่ 16.2% และ 12.3% ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ธุรกรรมเช็คยังคงไม่หายไปจากระบบในระยะเวลาอันสั้น เนื่องจากเช็คยังมีคุณสมบัติบางประการที่จำเป็น เช่น การใช้เช็คเพื่อเป็นหลักประกันเงินกู้ยืม หรือการใช้เป็นหลักฐานในชั้นศาล

ภาพที่ 12: สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายของภาคธุรกิจและภาครัฐ ปี 2560 – 2564

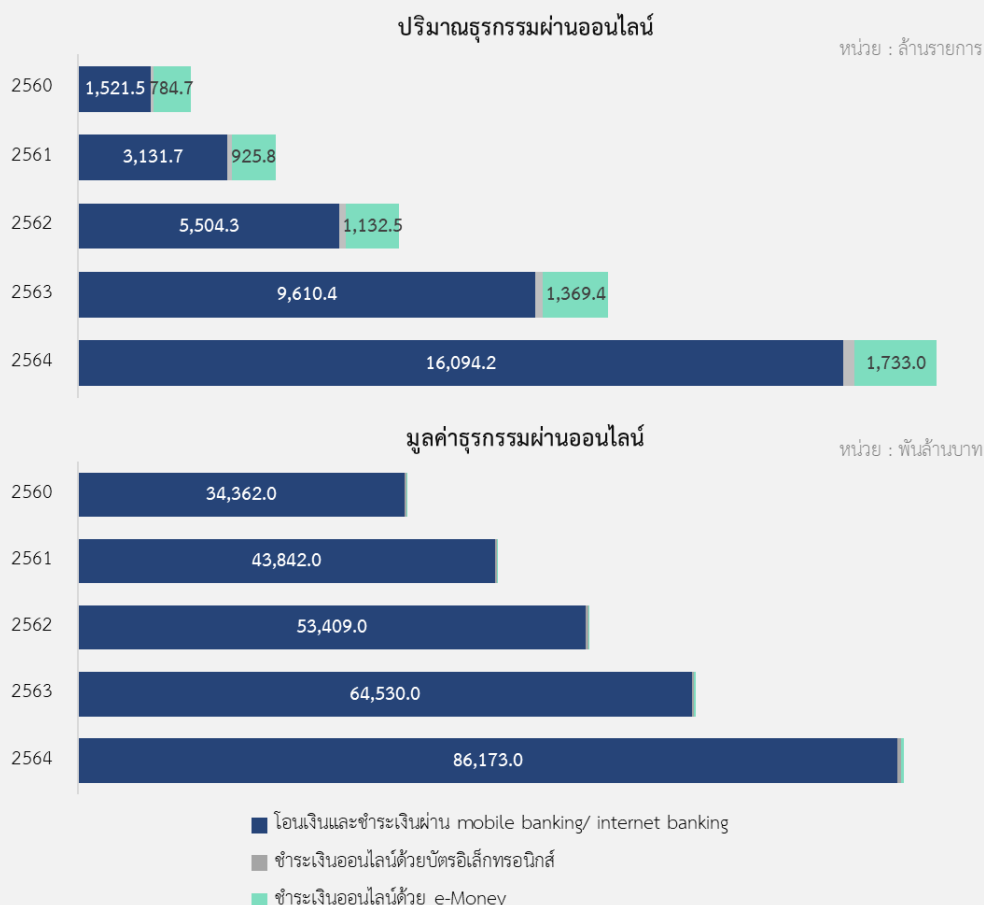

พฤติกรรมการใช้จ่ายของคนไทยเปลี่ยนไป

เมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้จ่ายของคนไทย แยกตามช่องทาง พบว่าปริมาณการทำธุรกรรมที่จุดขาย (offline) อย่างเครื่อง ATM/CDM สาขาธนาคาร ลดลงอย่างต่อเนื่องที่ 18.7% และ 24.9% ตามลำดับ ส่วนการใช้จ่ายผ่านเครื่อง EDC และจุดรับ e-Money ที่ร้านค้ามีแนวโน้มการใช้งานที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อนด้วย สถานการณ์แพร่ระบาดและมาตรการ lockdown ของภาครัฐที่ผ่อนคลายขึ้น แต่โดยรวมการชำระเงินที่จุดขายเติบโตเพียง 3% ไม่สูงเท่ากับการทำธุรกรรมผ่านออนไลน์ (online) ที่โดยรวมเติบโตอย่างก้าวกระโดดกว่า 61.9% จากปีก่อน เช่น mobile banking/ internet banking การชำระเงินออนไลน์ ด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ และ e-Money

ในปี 2564 ธุรกรรมชำระเงินผ่านออนไลน์มีสัดส่วนสูงถึง 92.2% ขณะที่ธุรกรรม ณ จุดขายมีสัดส่วนลดลงเหลือเพียง 7.8% เท่านั้น โดยธุรกรรมผ่านออนไลน์สูงสุดมาจากการโอนเงินและชำระเงินผ่าน mobile banking/ internet banking ทั้งด้านปริมาณและมูลค่ากว่า 67.5% และ 33.5% ตามลำดับ ตลอดจนยอดสมัครใช้บัญชี mobile banking/ internet banking ที่เพิ่มขึ้นจากสิ้นปีก่อนกว่า 19.6 ล้านบัญชี รวมเป็น 123.2 ล้านบัญชี เนื่องจากความสะดวก สามารถทำธุรกรรมได้ทุกที่ทุกเวลา และตอบโจทย์การใช้งานของคนไทย

ภาพที่ 13 ปริมาณและมูลค่าธุรกรรมผ่านออนไลน์ (online) แยกตามประเภทธุรกรรม ปี 2560 - 2564

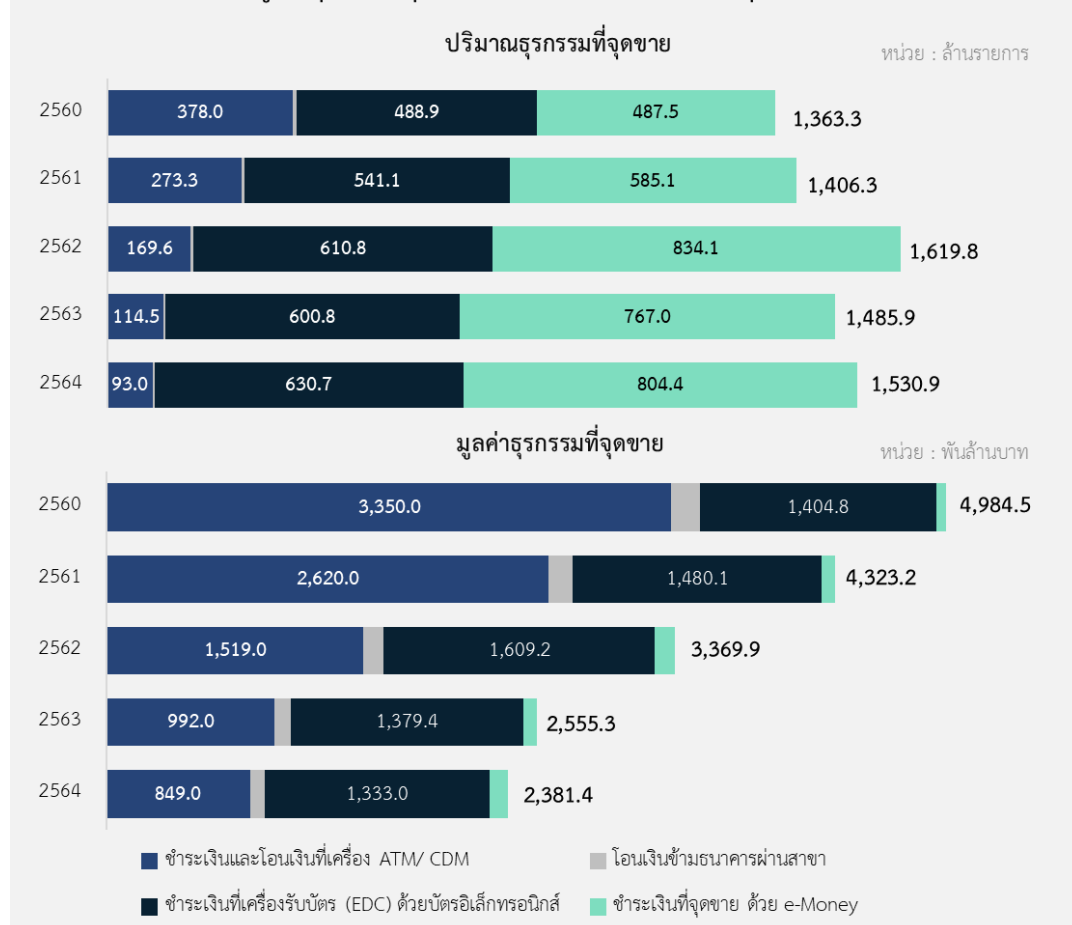

ส่วนการใช้ e-Money ผ่านออนไลน์ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งด้านปริมาณและมูลค่าจากปีก่อน 26.6% และ 58.3% ตามลำดับ จากความสะดวกในการใช้งานผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งไม่ต่างจากการใช้ mobile banking สอดคล้องกับจำนวนบัญชี e-Money ที่เพิ่มขึ้นกว่า 19.6 ล้านบัญชี มาอยู่ที่ 116.3 ล้านบัญชี ณ สิ้นปี 2564 สำหรับการชำระเงินผ่านออนไลน์ด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ปริมาณธุรกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปีก่อน 34.8% ด้วยพฤติกรรมของประชาชนที่เปลี่ยนไปการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่านออนไลน์มากขึ้นจนกลายเป็นความคุ้นชินใหม่ตั้งแต่การแพร่ระบาดของ COVID-19 เมื่อปี 2563

โดยเฉพาะการซื้อสินค้าออนไลน์จากเว็บไซต์ร้านค้าหรือห้างสรรพสินค้าและหมวดการส่งอาหารที่ให้บริการส่งถึงบ้านผ่าน online platform ที่ยังคงเติบโตอย่างก้าวกระโดดเป็น 2 เท่าเทียบกับปีก่อน

ในขณะที่ปริมาณการทำธุรกรรมที่จุดขายในปี 2564 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากการใช้จ่ายด้วย e-Money และการชำระเงินผ่านเครื่อง EDC ด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ 4.9% และ 4.7% ตามลำดับ โดยการใช้จ่ายด้วยบัตรเพิ่มขึ้นในหมวดยานยนต์และการขนส่งสาธารณะและหมวดร้านอาหาร แต่การเติบโตยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับการใช้จ่ายผ่านช่องทางออนไลน์

ภาพที่ 14: ปริมาณและมูลค่าธุรกรรมที่จุดขาย (offline) แยกตามประเภทธุรกรรม ปี 2560 - 2564

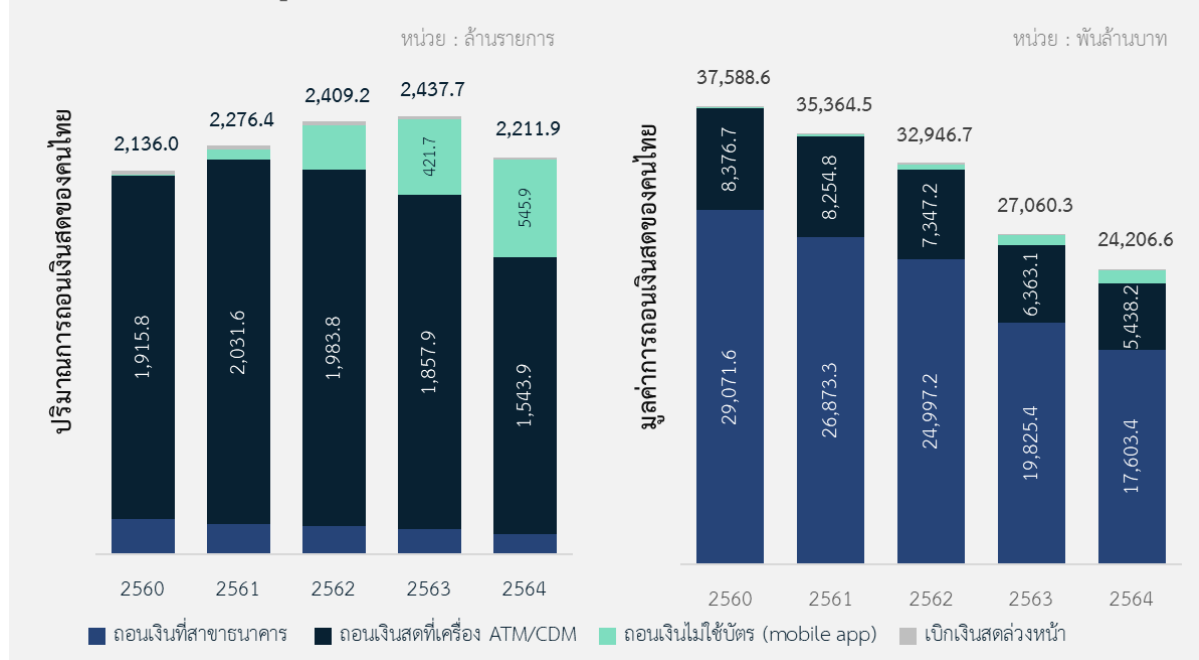

เงินสดยังคงมีอยู่ แต่ลดลงต่อเนื่องและอาจไม่ใช่ทางเลือกหลักในอนาคต

แม้ผลสำรวจ Payment diary จะพบว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังใช้เงินสดเป็นสื่อการชำระเงินหลัก แต่ข้อมูลสถิติชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมดังกล่าวกำลังมีแนวโน้มลดลง เห็นได้จากมูลค่าการถอนเงินสดที่หดตัวลงต่อเนื่องที่ 10.5% จากปีก่อนหน้า และปริมาณการถอนเงินสดที่เริ่มลดลงในปีนี้เป็นครั้งแรกที่ 9.3%

เทียบกับปีก่อนหน้า โดยการใช้เงินสดที่ลดลงเนื่องมาจากทั้งประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐปรับพฤติกรรมมาใช้ในการชำระเงินดิจิทัลมากขึ้น ประกอบกับพฤติกรรมที่อาจเปลี่ยนไปจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ประชาชนพยายามลดการสัมผัสเงินสด เป็นตัวเร่งสำคัญอีกด้วย

ภาพที่ 15: ปริมาณและมูลค่าการถอนเงินของคนไทย ปี 2560 – 2564

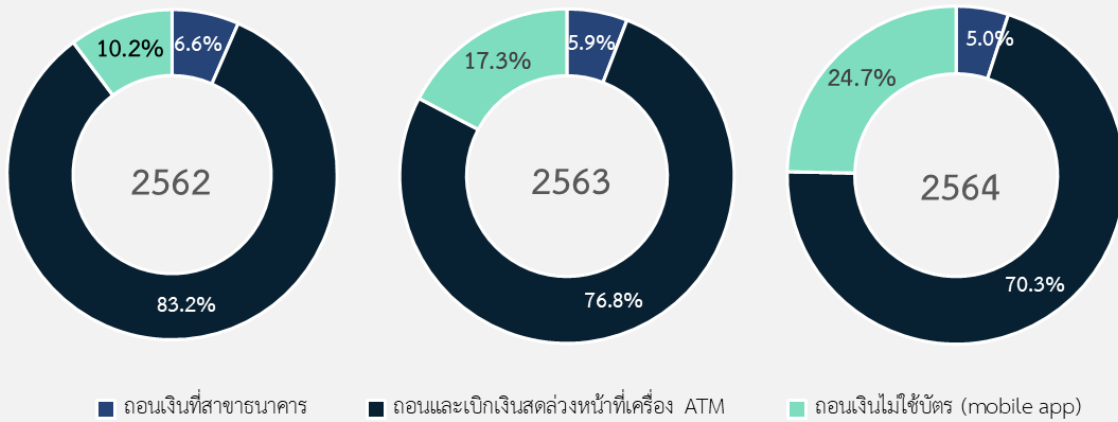

เมื่อพิจารณาแยกตามช่องทางในการถอนเงินสด ช่องทางหลักคือ ATM/CDM มีสัดส่วนธุรกรรมกว่า 95% และมีมูลค่าเฉลี่ยประมาณ 3,100 บาทต่อรายการ โดยปริมาณการถอนเงินผ่านเครื่อง ATM/CDM เริ่มลดลง 8.4% จากปีก่อนส่งผลให้ภาพรวมการถอนเงินของคนไทยมีแนวโน้มลดลง ขณะที่ปริมาณและมูลค่าธุรกรรมการถอนเงินที่สาขาธนาคารลดลงต่อเนื่อง 22.4% และ 11.2% ตามลำดับ

นอกจากนี้พบว่า คนไทยหันมาถอนเงินโดยไม่ใช้บัตรเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเป็นบริการที่ประชาชนสามารถทำรายการถอนเงินผ่าน mobile banking และกดรับเงินที่เครื่อง ATM/CDM ได้อย่างสะดวก และไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมรายปีเหมือนการใช้บัตร ส่งผลให้บริการดังกล่าวได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น ปริมาณการถอนเงินโดยไม่ใช้บัตรในปี 2564 จึงมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมาก คิดเป็น 24.7% เทียบกับปริมาณถอนเงินทั้งหมด

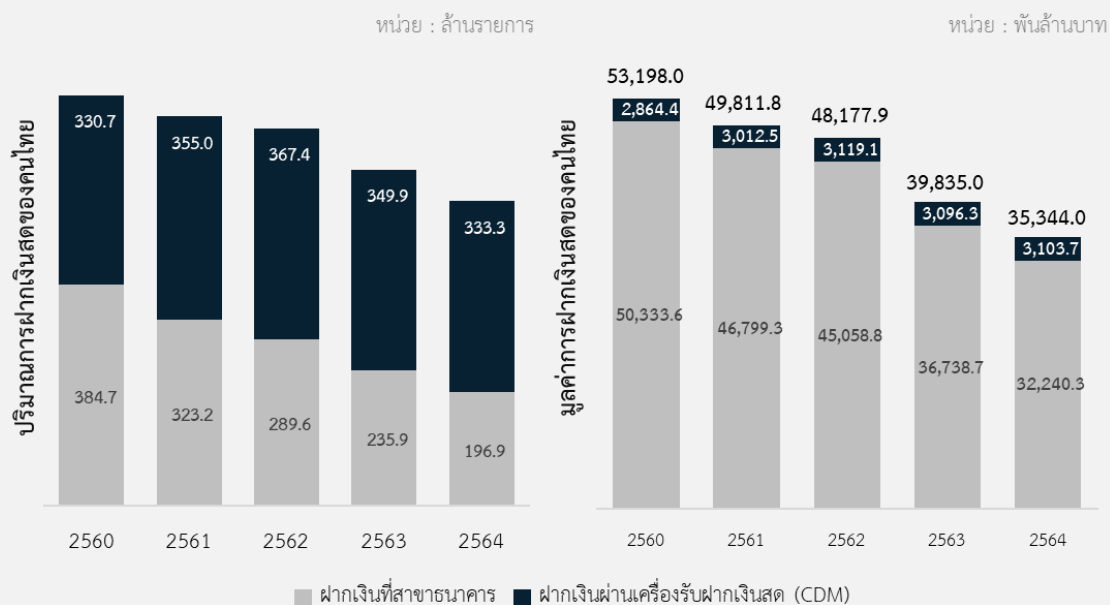
ภาพที่ 16: สัดส่วนปริมาณการถอนเงินของคนไทยแบ่งตามช่องทางปี 2562 – 2564

สำหรับการฝากเงินมีแนวโน้มลดลง เช่นเดียวกัน โดยมีปริมาณและมูลค่าลดลงจากปีก่อนหน้าที 9.5% และ 11.3% ตามลำดับ และช่วง 5 ปีที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการลดลงของการฝากเงินที่สาขาธนาคาร ส่วนหนึ่งเนื่องจากประชาชนหันไปฝากเงิน

ผ่านเครื่อง CDM ซึ่งสะดวกกว่า อย่างไรก็ตาม การฝากเงินผ่านเครื่อง CDM มีมูลค่าเฉลี่ยที่ประมาณ 9,300 บาทต่อรายการ ขณะที่การฝากเงินมูลค่าสูงยังคงทำผ่านสาขาธนาคาร เห็นได้จากมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการที่สูงประมาณ 164,000 บาท

ภาพที่ 17: ปริมาณและมูลค่าการฝากเงินของคนไทยปี 2560 – 2564

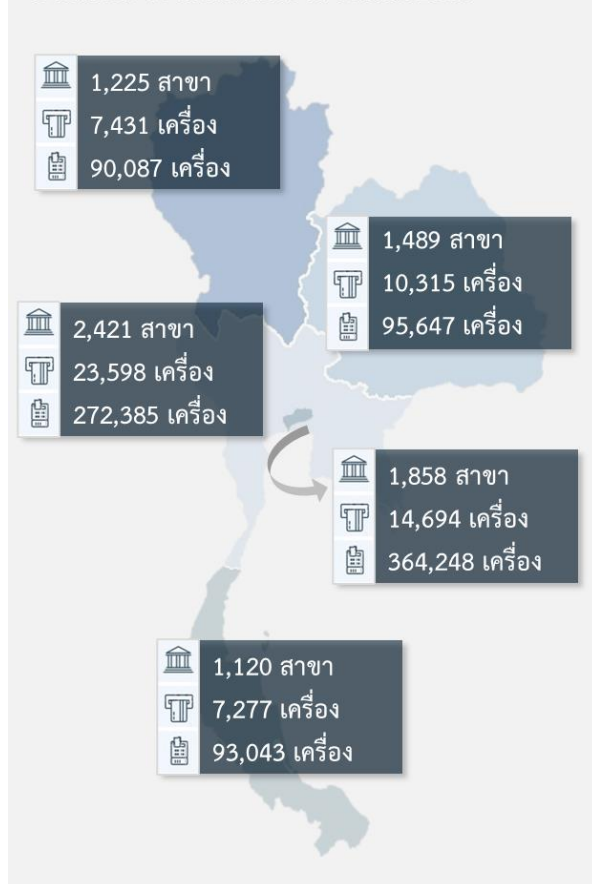

ช่องทางบริการการชำระเงินเปลี่ยนไปตามพฤติกรรมคนไทย

เมื่อพฤติกรรมการชำระเงินของคนไทยเปลี่ยนไปเป็นการชำระเงินดิจิทัลอย่างการโอนเงินผ่าน mobile banking การชำระเงินด้วยการสแกน QR code มากขึ้น ส่งผลให้การใช้บริการผ่านช่องทางสาขาธนาคาร หรือการทำธุรกรรมที่เครื่อง ATM/CDM ลดลง

ภาพที่ 18: ช่องทางบริการชำระเงินในปี 2564

- **สาขาธนาคาร** ณ สิ้นปี 2564 สาขาของสถาบันการเงินมีจำนวนรวม 8,113 สาขา ลดลงถึง 529 สาขา จากปีก่อน โดยจำนวนสาขาธนาคารของพื้นที่กรุงเทพฯ ลดลงมากที่สุดถึง 212 สาขา รองลงมาคือภาคกลาง 177 สาขา และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 56 สาขา

- **เครื่อง ATM/CDM** ลดลงอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกัน ณ สิ้นปี 2564 มีจำนวนเครื่องรวม 63,315 เครื่อง ลดลงจากปีก่อน 1,817 เครื่อง

แม้จำนวนเครื่อง ATM/CDM ลดลง แต่สัดส่วนจำนวนเครื่อง ATM/CDM ที่ 957 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน อยู่ในระดับใกล้เคียงกับออสเตรเลียและอังกฤษที่ 1,051 และ 835 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน ตามลำดับ แต่ยังสูงกว่าประเทศที่มีความเป็น cashless society เช่น สวีเดน และสิงคโปร์ ที่มี เพียง 193 และ 528 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน

- **เครื่องรับบัตร (EDC)** ณ สิ้นปี 2564 มีจำนวนเครื่อง EDC ถึง 915,410 เครื่อง เพิ่มขึ้นจากปีก่อนสูงถึง 34,073 เครื่อง อย่างไรก็ตาม สัดส่วนเครื่อง EDC อยู่ที่ 13,834 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน ซึ่งต่ำกว่าหลาย ๆ ประเทศ เช่น ออสเตรเลีย อังกฤษ สวีเดน และสิงคโปร์ ที่มีสัดส่วน EDC อยู่ที่ 35,979 38,476 31,971 และ 56,279 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน ตามลำดับ

ภาพที่ 19: จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติและเครื่องรับบัตรต่อประชากรหนึ่งล้านคนของประเทศต่าง ๆ

	 ไทย	 มาเลเซีย	 ออสเตรเลีย	 อังกฤษ	 สวีเดน	 สิงคโปร์
จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ*	957	N/A	1,051	835	193	528
จำนวนเครื่องรับบัตร*	13,834	24,212	35,979	38,476	31,971	56,279

* จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติและเครื่องรับบัตรของประเทศอื่นเป็นข้อมูล ณ สิ้นปี 2563 ส่วนประเทศไทย และประเทศมาเลเซียเป็นข้อมูล ณ สิ้นปี 2564

ที่มา: BIS (2020) Statistics on payment, clearing and settlement systems in the CPMI countries. Bank of Thailand and Bank of Negara Malaysia (2021) Payment Statistics.

ในขณะที่จุดรับชำระเงินดิจิทัลอย่าง QR code ยังคงได้รับความนิยมจากร้านค้าที่หันมาวาง QR code เพื่อรับชำระเงินมากขึ้น ทั้งห้างร้านขนาดใหญ่ ร้านค้ารายเล็กรายย่อยและหาบเร่แผงลอย

ตลาดสด ตลาดนัด รถแท็กซี่ และมอเตอร์ไซค์รับจ้าง เนื่องจากเพิ่มทางเลือกการชำระเงินให้ลูกค้า ลดการรับชำระด้วยเงินสด โดย ณ สิ้นปี 2564 มีจุดรับชำระกว่า 7.3 ล้านจุดทั่วประเทศ

IV. ภาคผนวก

อภิชานศัพท์และคำย่อ

กรช.	คณะกรรมการระบบการชำระเงิน
ก.ล.ต.	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
คปภ.	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
ธปท.	ธนาคารแห่งประเทศไทย
พ.ร.บ.	พระราชบัญญัติ
สคส.	สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
ATM	Automated Teller Machine
BAHTNET	Bank of Thailand Automated High-Value Transfer Network
CDM	Cash Deposit Machine
CBDC	Central Bank Digital Currency
e-Money	Electronic Money
EDC	Electronic Data Capture
EFTPOS	Electronic Funds Transfer at Point Of Sale
ICAS	Imaged Cheque Clearing and Archive System
ISO	International Organization for Standardization
KYC	Know Your Customer
KYM	Know Your Merchant
NDID	National Digital Identity
NITMX	National ITMX หรือ บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด
Non-bank	ผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใบอนุญาตธนาคารเงิน
ORFT	Online Retail Funds Transfer
PDPA	Personal Data Protection Act
QR Code	Quick Response Code
RIA	Regulatory Impact Assessment
RTGS	Real Time Gross Settlement
SFIs	Specialized Financial Institutions

ตารางสถิติ

Table 1	Basic statistical data
Table 2	Technological infrastructure
Table 3	Narrow money (at year-end, million Baht)
Table 4	Settlement media used by non-banks (at year-end, billion Baht)
Table 5	Settlement media used by banks (at year-end, billion Baht)
Table 6	Indicators of the use of various cashless payment instruments Volume of transactions (in thousands)
Table 7	Indicators of the use of various cashless payment instruments Value of transactions (billion Baht)
Table 8	Use of credit cards and debit cards via EFTPOS (monthly average per card, Baht)
Table 9	Cash withdrawal via ATM (monthly average per card, Baht)
Table 10	Notes and coins (at year-end, million Baht)
Table 11	Institutional infrastructure
Table 12	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems - Volume of transactions (in thousands)
Table 13	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems - Value of transactions (billion Baht)
Table 14	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems - Volume of transactions
Table 15	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems - Value of transactions (billion Baht)
Table 16	Number of participants in selected payment and settlement systems
Table 17	Number of Automated machines and EFTPOS terminals
Table 18	Number of electronic payment cards
Table 19	Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million Baht)
Table 20	Sources of payment revenues of foreign bank branches (million Baht)

Table 21	Daily averages of BOT payment services - Volume of transactions
Table 22	Daily averages of BOT payment services - Value of transactions (billion Baht)
Table 23	Peak day figures of BOT payment services - Volume of transactions
Table 24	Peak day figures of BOT payment services - Value of transactions (billion Baht)
Table 25	Use of mobile banking
Table 26	Use of internet banking
Table 27	Interbank funds transfer - Volume of transactions (in thousands)
Table 28	Interbank funds transfer - Value of Transactions (billion Baht)
Table 29	Bill payment at counters. Volume of transactions (in thousands)
Table 30	Bill payment at counters. Value of transactions (billion Baht)
Table 31	Use of e-Money
Table 32	Fraud through specific payment channels and payment instruments (million Baht)

Table 1: Basic statistical data

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Population (millions)	65.9	66.2	66.4	66.6	66.2	66.2
GDP current price (billion Baht)	14,590.3	15,488.7	16,373.3	16,892.4	15,636.9	16,178.7
GDP per capita (Baht)	221,295	234,008	246,535	253,796	236,254	244,497
Exchange rate vis-à-vis US\$ (at year-end)	35.82	32.66	32.42	30.12	30.01	33.38

Sources: Bank of Thailand, Department of Provincial Administration, National Economic & Social Development Board

Table 2: Technological infrastructure

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Total fixed network telephone subscribers¹ (millions)	4.7	5.2	6.1	5.4	5.0	4.6
Total mobile telephone subscribers (millions)	118.4	121.5	125.1	129.6	116.3	120.8
Postpaid	22.7	26.5	29.4	32.6	32.6	35.2
Prepaid	95.6	95.0	95.7	97.0	83.7	85.6
Total Internet users (millions)	43.9	45.2	47.5	50.1	49.6	52.2
Penetration rates						
Fixed network telephone (%)	7.1	4.0	9.1	8.1	7.6	7.0
Mobile telephone (%)	179.5	183.6	188.4	194.7	175.7	182.6

Sources: Division of Telecommunication Economics Research and Information Center Telecommunication Policy and Resource

Management Bureau Office of National Broadcasting and Telecommunications Commission (NBTC)

¹ Data was reviewed and edited by source since 2017.

Table 3: Narrow money (at year-end , million Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Narrow money (1+2)	1,864,165	2,038,860	2,095,155	2,214,391	2,529,200	2,883,750
1. Currency outside Depository Corp.& Central Gov.	1,335,952	1,437,558	1,504,449	1,590,842	1,812,689	2,069,505
Banknotes in circulation	1,627,997	1,734,078	1,784,153	1,859,539	2,094,450	2,319,376
Coins in circulation	63,986	68,755	73,599	77,344	80,300	82,183
Less: currency held by Central Gov.	1,115	830	875	1,424	1,845	2,839
Less: currency held by Depository Corp.	354,916	364,445	352,428	344,617	360,215	329,215
Held by commercial banks	301,309	306,968	297,832	287,914	304,285	272,012
Held by finance companies	0	0	0	0	1	1
Held by Specialized Financial Institution	53,211	57,240	54,341	56,360	55,611	56,988
Held by savings cooperatives	396	237	255	342	319	215
Held by money market mutual funds	0	0	0	0	0	0
2. Transferable deposits at Depository Corp.	528,213	601,302	590,706	623,549	716,511	814,245
Transferable deposits at Bank of Thailand	5,050	4,974	1,907	801	1,060	862
Transferable deposits at commercial banks	518,085	590,676	585,207	617,318	707,142	804,290
Transferable deposit at SFIs	5,078	5,652	3,592	5,430	8,308	9,093

Source: Bank of Thailand

Table 4: Settlement media used by non-banks (at year-end, billion Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Currency outside Depository Corp. & Central Gov. ¹	1,336	1,438	1,504	1,591	1,813	2,070
Transferable deposits at Depository Corp.	528	601	591	624	717	814
Narrow money	1,864	2,039	2,095	2,214	2,529	2,884
Broad money ²	18,289	19,206	20,110	20,841	22,952	24,062

Source: Bank of Thailand

¹ Banknotes outside depository corporations and coins issued by central government.

² Narrow money and quasi money (other deposits at Depository Corp.+securities other than shares)

Table 5: Settlement media used by banks (at year-end, billion Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Balances held at central bank	110.1	123.0	135.3	127.9	152.0	174.7
Stock of high-quality liquid assets ¹	3,585.6	3,627.0	3,860.8	4,049.7	4,942.7	5,354.1
Required reserves	-	-	-	-	-	-
Free reserves	-	-	-	-	-	-
Transferable deposits at other banks	4.1	5.2	4.5	6.2	6.3	7.2
Memorandum item:						
Institutions borrowing from central bank	69.5	33.9	3.4	0.0	106.1	242.0

Source: Bank of Thailand

¹ From 2016, depending on Bank of Thailand Notification No. FMOG 56/2558, Prescription on the Maintenance of Reserve Requirement by Commercial Banks, Commercial banks are required to maintain reserve assets on average over a fortnightly period, starting on a Wednesday and ending on a second Tuesday thereafter, equaled to 1 percent of the previous period's average level of commercial banks' deposits and short-term foreign liabilities base.

Table 6: Indicators of the use of various cashless payment instruments - Volume of transactions (in thousands)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Paper-based:	118,754	113,783	109,964	99,769	82,662	69,277
In-house cheque ¹	49,309	48,001	46,684	42,299	34,935	28,068
Interbank cheque	69,446	65,782	63,280	57,469	47,727	41,209
Electronic payment cards:	4,003,352	4,348,061	4,701,143	5,137,506	5,111,260	5,245,935
ATM card	411,513	301,822	237,597	182,047	128,992	120,296
for cash withdrawal via ATM	318,681	239,280	200,285	163,155	121,118	113,111
for other purposes ²	92,832	62,542	37,312	18,892	7,874	7,185
Debit card ³	2,015,466	2,231,425	2,352,871	2,271,979	2,135,853	1,820,160
for cash withdrawal via ATM	1,505,916	1,690,437	1,847,291	1,837,496	1,747,801	1,435,145
for purchasing purpose via EFTPOS	71,008	91,656	123,239	136,923	141,213	169,590
for other purposes ⁴	438,543	449,332	382,341	297,560	246,839	215,425
Credit card ⁵	500,072	542,579	599,664	717,783	710,264	768,108
for purchasing purpose	465,730	510,763	565,803	679,089	674,490	732,901
for other purposes ⁶	34,343	31,816	33,861	38,695	35,774	35,207
e-Money ⁷	1,076,300	1,272,235	1,511,011	1,965,696	2,136,151	2,537,371
Automated:	392,645	415,546	460,813	524,874	719,144	1,031,156
Direct credit ⁸	234,202	244,733	276,667	327,169	464,202	776,591
Direct debit ⁹	107,630	114,944	123,636	132,571	153,684	159,825
ITMX Bulk Payment	46,801	51,646	56,054	60,484	96,564	89,991
BAHTNET ¹⁰	4,013	4,224	4,456	4,651	4,694	4,749

Source: Bank of Thailand

¹ Some banks do not report in-house provincial cheques and inter-provincial cheques.

² Data include purchasing goods and services, deposit and funds transfer.

³ Domestic and overseas spending of Thai debit cards and domestic spending of foreign debit cards.

⁴ Data include purchasing goods and services via other channels, deposit and funds transfer.

⁵ Domestic and overseas spending of Thai credit cards and domestic spending of foreign credit cards.

⁶ Data include cash withdrawal, cash advance, deposit and funds transfer.

⁷ Data exclude top-up cards.

⁸ Intra-bank pre-authorized direct credit.

⁹ Intra-bank pre-authorized direct debit.

¹⁰ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 7: Indicators of the use of various cashless payment instruments - Value of transactions (billion Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Paper-based:	60,895	59,530	56,812	52,247	42,852	37,560
In-house cheque ¹	23,762	23,651	21,780	18,344	15,199	12,358
Interbank cheque	37,133	35,879	35,031	33,904	27,653	25,202
Electronic payment cards:	15,367	15,176	14,496	12,725	10,587	9,492
ATM card	1,951	1,476	1,168	837	505	506
for cash withdrawal via ATM	1,403	1,076	888	668	428	424
for other purposes ²	548	400	280	169	77	82
Debit card ³	11,500	11,662	11,113	9,377	7,939	6,685
for cash withdrawal via ATM	6,876	7,389	7,471	6,782	5,992	5,040
for purchasing purpose via EFTPOS	161	187	225	233	179	171
for other purposes ⁴	4,463	4,085	3,417	2,362	1,768	1,474
Credit card ⁵	1,825	1,912	2,010	2,232	1,834	1,833
for purchasing purpose	1,574	1,672	1,758	1,964	1,631	1,653
for other purposes ⁶	251	240	252	268	204	180
e-Money ⁷	90.9	126.2	204.0	279.3	309.6	468.0
Automated:	901,257	918,687	882,366	852,770	980,941	941,707
Direct credit ⁸	16,623	18,000	19,827	20,825	21,644	24,263
Direct debit ⁹	7,588	7,567	7,727	7,096	7,429	6,897
ITMX Bulk Payment	2,941	3,060	3,436	3,924	4,258	4,937
BAHTNET ¹⁰	874,106	890,060	851,375	820,925	947,610	905,610

Source: Bank of Thailand

¹ Some banks do not report in-house provincial cheques and inter-provincial cheques.

² Data include purchasing goods and services, deposit and funds transfer.

³ Domestic and overseas spending of Thai debit cards and domestic spending of foreign debit cards.

⁴ Data include purchasing goods and services via other channels, deposit and funds transfer.

⁵ Domestic and overseas spending of Thai credit cards and domestic spending of foreign credit cards.

⁶ Data include cash withdrawal, cash advance, deposit and funds transfer.

⁷ Data exclude top-up cards.

⁸ Intra-bank pre-authorized direct credit.

⁹ Intra-bank pre-authorized direct debit.

¹⁰ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 8: Use of credit cards and debit cards via EFTPOS (monthly average per card, Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Credit card ¹	4,988	5,081	4,955	5,126	4,469	4,134
Debit card ²	196	224	241	303	232	221

Source: Bank of Thailand

¹ Domestic and overseas spending of Thai credit cards via EFTPOS and domestic spending of foreign credit cards.

² Domestic and overseas spending of Thai debit cards via EFTPOS and domestic spending of foreign debit cards.

Table 9: Cash withdrawal via ATM (monthly average per card, Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ATM card	5,658	4,764	4,154	3,380	3,266	3,261
Debit card ¹	10,885	10,679	9,798	8,820	7,786	6,536

Source: Bank of Thailand

¹ Domestic and overseas cash withdrawal of Thai debit cards via ATM and domestic cash withdrawal of foreign debit cards.

Table 10: Notes and coins (at year-end, million Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Notes and coins	1,773,469	1,878,237	1,933,082	1,986,827	2,269,785	2,491,668
Notes:	1,709,483	1,809,482	1,859,483	1,909,483	2,189,485	2,409,485
500000 Baht	152	157	160	160	161	161
1000 Baht	1,317,006	1,402,484	1,460,469	1,506,320	1,748,763	1,930,172
500 Baht	173,682	184,638	164,088	162,662	178,387	206,070
100 Baht	155,103	152,363	159,570	162,991	182,012	189,965
80 Baht	152	152	152	152	152	152
70 Baht	1,393	1,393	1,393	1,393	1,393	1,393
60 Baht	1,247	1,247	1,247	1,247	1,247	1,247
50 Baht	19,208	22,941	25,728	26,514	28,251	29,702
20 Baht	37,885	40,453	43,022	44,391	45,464	46,968
10 Baht	3,329	3,328	3,328	3,327	3,327	3,327
5 Baht	196	196	196	196	196	196
1 Baht	121	121	121	121	121	121
50 Satang	9	9	9	9	9	9
Coins:	63,986	68,755	73,599	77,344	80,300	82,183

Source: Bank of Thailand

Table 11: Institutional infrastructure

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Central Bank						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	3	3	3	3	3	3
Number of Accounts ¹	186	184	184	181	195	196
Value of Accounts (million Baht) ¹	265,970	352,586	546,015	482,091	665,815	551,186
Thai Commercial Banks						
Number of Institutions	19	19	19	19	19	18
Number of Branches	6,998	6,766	6,717	6,491	6,150	5,633
Number of Accounts	90,648,406	94,846,533	99,882,718	101,635,499	106,540,470	113,745,234
Value of Accounts (million Baht)	12,433,454	13,062,173	13,591,551	13,272,010	14,748,055	15,331,447
Specialized Financial Institutions						
Number of Institutions	6	6	6	6	6	6
Number of Branches	2,468	2,471	2,475	2,477	2,475	2,463
Number of Accounts	68,569,387	74,242,903	72,594,911	76,547,332	81,752,909	83,772,832
Value of Accounts (million Baht)	4,450,107	4,686,137	4,940,815	5,095,488	5,513,693	5,828,172
Foreign Bank Branches						
Number of Institutions	11	11	11	11	11	11
Number of Branches	18	18	18	17	17	17
Number of Accounts	68,580	68,819	71,202	80,680	86,779	89,247
Value of Accounts (million Baht)	908,302	814,701	812,854	872,996	793,769	866,702

Sources: Bank of Thailand

¹ Data exclude regional office.

Table 12: Payment instructions handled by selected interbank settlement systems
Volume of transactions (in thousands)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Paper-based:	69,446	65,782	63,280	57,469	47,728	41,209
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ¹	47,322	44,664	42,663	38,629	31,532	26,686
Intra-provincial Cheque in Regional Area ²	10,775	10,421	10,212	9,418	8,011	7,226
Inter-provincial Cheque ³	11,350	10,698	10,404	9,423	8,185	7,297
Automated:	192,450	178,878	152,675	125,967	145,173	128,824
BAHTNET ⁴	4,013	4,224	4,456	4,651	4,694	4,749
ITMX Bulk Payment	46,789	51,646	56,054	60,484	96,564	89,991
ORFT-ATM	141,648	123,009	92,165	60,832	43,915	34,084

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

² Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

³ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

⁴ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 13: Payment instructions handled by selected interbank settlement systems
Value of transactions (billion Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Paper-based:	37,133	35,879	35,031	33,904	27,654	25,202
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ¹	32,852	31,642	30,796	29,964	24,318	22,079
Intra-provincial Cheque in Regional Area ²	3,245	3,189	3,189	3,011	2,558	2,388
Inter-provincial Cheque ³	1,036	1,048	1,046	929	777	735
Automated:	877,955	893,909	855,420	825,262	952,162	910,793
BAHTNET ⁴	874,106	890,060	851,375	820,925	947,610	905,610
ITMX Bulk Payment	2,939	3,060	3,436	3,924	4,258	4,937
ORFT-ATM (Online Retail Funds Transfer)	910	789	609	413	294	246

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

² Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

³ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

⁴ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 14: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems - Volume of transactions

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bond registry system:						
Government securities	511	414	429	736	578	517
Book-entry system:						
Equity securities (in millions)	5.5	5.9	6.1	5.8	6.4	8.2
Government securities (in millions)	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

Table 15: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems
Value of transactions (billion Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bond registry system:						
Government securities	94.4	82.7	62.8	64.6	46.3	25.3
Book-entry system:						
Equity securities	1,209.1	1,055.4	1,406.7	1,228.0	1,360.2	1,332.0
Government securities	116,869.6	124,323.1	125,642.2	120,280.0	153,590.0	166,640.0

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

Table 16: Number of participants in selected payment and settlement systems

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BAHTNET ¹	66	64	67	66	62	61
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	38	36	36	36	36	36
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	23	23	22	22	22	22
Inter-provincial Cheque ⁴	35	36	36	36	35	36
ITMX Bulk Payment	32	33	32	32	32	32
Bond registry system:						
Government securities	461,723	462,309	579,429	661,064	661,273	661,874
Book-entry system:						
Equity securities and Government securities	39	39	39	40	40	40

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

² ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

³ Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

⁴ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

Table 17: Number of Automated machines¹ and EFTPOS terminals²

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Total of Automated machines	66,812	67,376	67,641	66,652	65,132	63,315
Bangkok	17,547	17,367	16,968	16,455	15,780	14,694
Central	23,027	23,649	23,900	23,862	23,643	23,598
Northeast	10,257	10,267	10,390	10,294	10,304	10,315
North	7,630	7,634	7,772	7,722	7,602	7,431
South	8,351	8,459	8,611	8,319	7,803	7,277
Total of EFTPOS terminals	470,835	708,976	870,454	876,149	881,337	915,410
Bangkok	194,002	260,677	338,831	352,943	355,985	364,248
Central	127,983	203,030	252,439	254,177	257,528	272,385
Northeast	42,102	78,439	90,311	87,701	90,789	95,647
North	47,571	81,204	92,405	86,533	86,533	90,087
South	59,177	85,626	96,468	94,795	90,502	93,043

Source: Bank of Thailand

¹ Automated Teller Machines (ATM) and Cash Deposit Machines (CDM)

² Data include commercial banks and some credit card companies.

Table 18: Number of electronic payment cards

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Total	94,020,965	97,984,264	101,831,553	104,089,905	99,343,778	101,211,658
Credit card ¹	20,230,257	20,571,634	22,373,369	23,998,653	24,603,787	25,145,787
ATM card	19,638,033	18,380,892	17,390,984	15,318,234	10,688,019	11,219,440
Debit card	54,152,675	59,031,738	62,067,200	64,773,018	64,051,972	64,846,431

Source: Bank of Thailand

¹Data include non-bank.

Table 19: Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million Baht)¹

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Total	87,648	92,197	92,918	92,859	81,880	79,384
Credit card	33,210	34,009	36,364	38,393	30,498	29,722
ATM/Debit card and e-banking	31,575	33,350	33,354	33,255	29,655	27,806
Money transfer and collection	21,051	23,227	21,682	19,742	20,567	20,874
Cheque-related fee	1,812	1,611	1,518	1,469	1,160	982

Source: Bank of Thailand

¹From 2013, data exclude securities custodian and letter of credit

Table 20: Sources of payment revenues of foreign bank branches (million Baht)¹

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Total	4,153	4,289	4,573	4,955	4,381	4,389
Credit card	2,903	2,935	3,291	3,713	3,189	2,969
ATM/Debit card and e-banking	42	45	44	44	103	91
Money transfer and collection	1,109	1,216	1,154	1,118	1,025	1,275
Cheque-related fee	99	93	84	80	64	54

Source: Bank of Thailand

¹From 2013, data exclude securities custodian and letter of credit

Table 21: Daily averages of BOT payment services - Volume of transactions

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BAHTNET¹	16,446	17,310	18,188	19,061	19,317	19,705
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	193,941	183,047	174,136	158,317	129,760	110,730
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	44,160	42,708	41,682	38,597	32,968	29,983
Inter-provincial Cheque ⁴	46,516	43,845	42,467	38,617	33,683	30,278
ITMX Bulk Payment	191,758	211,663	228,792	247,884	397,383	373,407

Source: Bank of Thailand

¹Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

²ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

³Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

⁴Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

Table 22: Daily averages of BOT payment services - Value of transactions (billion Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BAHTNET¹	3,582	3,648	3,475	3,364	3,900	3,758
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	135	130	126	123	100	92
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	13.3	13.1	13.0	12.3	10.5	9.9
Inter-provincial Cheque ⁴	4.2	4.3	4.3	3.8	3.2	3.0
ITMX Bulk Payment	12.0	12.5	14.0	16.1	17.5	20.5

Source: Bank of Thailand

¹Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

²ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

³Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

⁴Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

Table 23: Peak day figures of BOT payment services - Volume of transactions

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BAHTNET ¹	28,827	28,077	36,044	30,433	42,581	38,567
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	445,684	429,714	386,101	313,828	272,614	301,207
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	83,358	79,595	83,420	69,958	56,273	58,337
Inter-provincial Cheque ⁴	190,831	186,206	187,085	146,742	129,930	130,156
ITMX Bulk Payment	615,266	744,926	790,750	705,591	1,885,551	2,776,787

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

² ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

³ Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

⁴ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

Table 24: Peak day figures of BOT payment services - Value of transactions (billion Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BAHTNET ¹	4,610.3	4,845.0	4,684.5	4,875.3	5,664.3	5,805.0
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	248.6	212.6	248.9	218.0	160.6	181.0
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	22.4	22.3	22.2	21.4	16.8	15.3
Inter-provincial Cheque ⁴	13.7	13.4	15.8	10.7	9.7	10.5
ITMX Bulk Payment	83.1	47.7	63.4	52.1	68.5	82.5

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

² ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

³ Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

⁴ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

Table 25: Use of mobile banking

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
No. of agreements	20,883,147	31,779,042	46,004,931	60,084,598	68,696,872	84,291,262
Volume of transactions	584,983,180	1,228,270,303	2,727,906,573	5,041,044,908	8,875,629,084	14,607,400,874
Value of transactions (billion Baht)	5,361	8,997	16,828	27,277	38,924	55,055

Source: Bank of Thailand

Table 26: Use of internet banking

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
No. of agreements	15,095,696	19,899,583	23,861,834	29,404,921	34,946,211	38,941,665
Volume of transactions ¹	240,461,111	248,478,233	418,783,675	507,029,519	476,923,355	668,676,700
Value of transactions (billion Baht)	29,706	23,513	27,177	26,764	25,694	31,341

Source: Bank of Thailand

¹ Enquiry transactions were excluded.

Table 27: Interbank funds transfer - Volume of transactions (in thousands)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Total	298,975	463,248	1,177,194	2,502,335	5,067,477	9,346,427
ATM	141,648	123,009	92,165	60,832	43,915	34,084
Counter	9,702	8,781	6,802	5,296	3,590	2,696
Internet banking and mobile banking	147,624	331,458	1,078,227	2,436,207	5,019,972	9,309,647

Source: Bank of Thailand

Table 28: Interbank funds transfer - Value of transactions (billion Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Total	2,184	3,042	6,870	13,394	20,712	32,133
ATM	910	789	609	413	294	246
Counter	183	171	145	125	99	88
Internet banking and mobile banking	1,091	2,082	6,116	12,856	20,319	31,799

Source: Bank of Thailand

Table 29: Bill payment at counters - Volume of transactions (in thousands)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Total	479,106	510,820	475,062	382,739	305,676	347,065
Total bill payment at bank counters	113,367	120,891	104,171	69,002	57,047	46,169
Cash	104,354	107,590	88,578	63,508	51,679	40,677
Cheque	3,007	3,624	3,627	3,221	2,905	2,513
Others	6,006	9,677	11,967	2,272	2,463	2,980
Total bill payment at non-bank counters	365,739	389,929	370,891	313,737	248,629	300,896
Cash	362,038	385,640	367,768	311,211	246,867	299,558
Cheque	358	362	377	370	331	291
Others	3,342	3,927	2,746	2,156	1,430	1,047

Source: Bank of Thailand

Table 30: Bill payment at counters - Value of transactions (billion Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Total	7,461	7,906	6,994	5,537	4,792	4,217
Total bill payment at bank counters	6,608	7,010	6,123	4,716	4,137	3,641
Cash	2,802	3,077	2,856	2,180	1,860	1,719
Cheque	2,705	2,970	2,324	1,570	1,404	1,122
Others	1,102	963	943	966	874	800
Total bill payment at non-bank counters	853	896	871	821	655	576
Cash	845	887	863	814	649	572
Cheque	4	4	5	4	3	3
Others	4	5	4	3	2	2

Source: Bank of Thailand

Table 31: Use of e-Money¹

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
No. of cards/accounts	39,181,287	53,171,877	91,747,747	82,343,836	96,733,993	116,332,334
Volume of transactions	1,076,300,313	1,272,235,125	1,511,010,671	1,965,696,357	2,136,397,113	2,537,482,323
Value of transactions (million Baht)	90,946	126,172	204,038	279,305	309,551	467,317

Source: Bank of Thailand

¹ Data exclude top-up cards.

Table 32: Fraud through specific payment channels and payment instruments¹ (million Baht)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Total fraud	593	753	896	1,204	732	1,557
Payment channels ²	224	377	519	674	237	349
Payment instruments ³	369	376	377	530	495	1,208

Source: Bank of Thailand

¹ Data collect from banks, some special financial institutions and some credit card companies.

² Fraud through cheque payment and specific payment channels include phone banking, mobile banking, internet banking, pass book and other channels.

³ Fraud via specific payment instruments include credit card, ATM card, debit card, prepaid card and other cards.

หมายเหตุประกอบตาราง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในตาราง	ความหมาย
"-"	ไม่มีข้อมูล
"nav."	ยังไม่มีกรเก็บข้อมูลหรือเก็บข้อมูลไม่ได้
"neg."	ข้อมูลมีมูลค่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นในตารางเดียวกัน
"0"	ข้อมูลมีมูลค่าศูนย์หรือใกล้เคียงศูนย์

- ตารางที่ 1
- ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศใช้ข้อมูลที่เป็นราคา ณ ปีปัจจุบัน
 - อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศใช้อัตราแลกเปลี่ยนถัวเฉลี่ย
- ตารางที่ 6-7
- ข้อมูลเชิงประกอบด้วยเช็คภายในธนาคารเดียวกันและเช็คข้ามธนาคาร และรวมข้อมูลธนาคารพาณิชย์ทุกสถาบันและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
 - ข้อมูลปริมาณธุรกรรมบัตรเครดิต หมายถึง ธุรกรรมของเจ้าของบัตร ตัวแทนออกบัตร และตัวแทนรับบัตรเฉพาะบัตรที่ออกโดยผู้ออกบัตรต่างประเทศ
 - ข้อมูลมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)
 - ข้อมูลเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่รวมบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่
 - ข้อมูล Direct credit หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Pre-authorized direct credit)

- ข้อมูล Direct debit หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Pre-authorized direct debit)
 - ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตารางที่ 8 - มูลค่าเฉลี่ยรายเดือนของการใช้จ่ายบัตรเครดิตและบัตรเครดิตที่ออกบัตรในประเทศไทยผ่านเครื่อง EFTPOS ทั้งในและนอกประเทศ
- ตารางที่ 11 - ข้อมูลไม่รวมข้อมูลจำนวนบัญชีและมูลค่าคงค้างที่สาขาภาคของธนาคารแห่งประเทศไทย
- ตารางที่ 12-13 - ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตารางที่ 14-15 - การชำระดุลตราสารทุน (Equity Securities Settlement) ทำผ่านระบบจดบัญชี (Book-entry System) แบบไร้ใบหุ้น (Scripless) เท่านั้น
- ตารางที่ 17 - จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ ได้แก่ เครื่องเอทีเอ็มและเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ
- ข้อมูลจำนวนเครื่อง EFTPOS เป็นข้อมูลรวมของธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตบางสถาบัน
- ตารางที่ 18 - ข้อมูลจำนวนบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)
- ตารางที่ 21-24 - ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตารางที่ 26 - ข้อมูลจำนวนรายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ไม่รวมรายการสอบถามข้อมูล (enquiry transactions)
- ตารางที่ 31 - ข้อมูลเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่รวมบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่

รายงานระบบการชำระเงิน

เผยแพร่เป็นรายปี

รายงานนี้ปรากฏในเว็บไซต์ ธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ <https://www.bot.or.th>

รายงานระบบการชำระเงินฉบับนี้ สายนโยบายระบบการชำระเงินและเทคโนโลยีทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้รับผิดชอบในคำอธิบาย และความเห็นต่าง ๆ ที่แสดงไว้ การนำข้อความหรือตัวเลขไม่ว่าเรื่องใด ตอนใด ในรายงานฉบับนี้ไปลงในหนังสืออื่น โปรดอ้างอิงรายงานกำกับไว้ด้วย

ข้อมูลเพิ่มเติมโปรดติดต่อที่

ทีมพัฒนาและวิเคราะห์ข้อมูล ฝ่ายนโยบายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

โทรศัพท์ 0 2283 6548, 0 2356 7068, 0 2356 7782 หรือโทรสาร 0 2282 7717

Email: PSAnalysis@bot.or.th

ธนาคารแห่งประเทศไทย